

Norra strand

Strukturförslag för en ny stadsdelspark i Uppsala

Martin Svennerfors

Examensarbete/Självständigt arbete • 30 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala
Uppsala 2025

Norra strand. Strukturförslag för en ny stadsdelspark i Uppsala.

North Shore. Structural proposal for a new district park in Uppsala.

Martin Svennerfors

Handledare:	Maria Wisselgren, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Examinator:	Sofia Sandqvist, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Bitr. examinator:	Viveka Hoff, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Omfattning:	30 hp
Nivå och fördjupning:	Avancerad nivå, A2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i landskapsarkitektur, A2E - landskapsarkitekturprogrammet - Uppsala
Kurskod:	EX0860
Program/utbildning:	Landskapsarkitekturprogrammet - Uppsala
Kursansvarig inst.:	Institutionen för stad och land
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2025
Upphovsrätt:	Alla bilder är författarens egna om inget annat anges. Används med upphovspersonens tillstånd.
Originalformat:	Kappa A4. Plansch A1.
Elektronisk publicering:	https://stud.epsilon.slu.se
Nyckelord:	Uppsala kommun, Fyrishovsområdet, Fyrisån, hållbar stadsutveckling, stadsdelspark, grönstruktur, rörelsestråk, vattenkontakt, gestaltning, analys genom syntes

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land
Avdelningen för landskapsarkitektur

Förord

Det här arbetet har varit både spännande och utmanande. Det har också gjort att som gjort att jag har fått reflektera över vad jag har lärt mig under fem år på landskapsarkitektprogrammet vid SLU Uppsala. Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Maria Wisselgren som hela tiden hjälpt mig framåt i processen. Jag vill också tacka Elisabet Jonsson för de inspirerande samtalen och hennes värdefulla kommentarer. Slutligen vill jag tacka alla nära och kära som bidragit med har kommit med nya perspektiv på arbetet, och bidragit med smakråduppmuntran när det har behövts.

Denna kappa ska läsas tillsammans med planscherna.

Sammandrag

I den pågående stadsutvecklingen i norra Uppsala behövs fler offentliga parkmiljöer som kan erbjuda en flexibilitet som annars ofta försvinner i förtätade boendemiljöer. En möjlig plats att utforska placering av grönområden är utmed åmiljöer, som ofta utgör till ytan extensiva "mellanrum" i staden. Den nya stadsdelsparken i Fyrishovsområdet har, i förhållande till andra stadsparker, möjlighet att utforska en mindre kultiverad utformning som skyddar oprogrammerade ytor.

Det här examensarbete undersöker hur en ny stadsdelspark, Norra strand, kan ta vara på de stora öppna ytorna, den centrala placeringen och söderläget, och samtidigt stärka vattenkontakten genom att tillföra nya platser för samvaro, sol och bad. Parkens grönstruktur ska förlänga cykel- och gångstråken längs med ån, stärka den visuella kopplingen mellan stadsdelarna Tuna backar och Börjetull, samt fungera som en entré i norra Uppsala. Förslaget har utformats för att möta dagens och framtidens behov av en park som är långsiktigt hållbar, attraktiv och funktionell.

Strukturförslaget bygger på tanken att olika funktioner i parken ska stärka varandra och skapa platser för rörelse, vila och möten. Inspiration har hämtats från andra stads- och vattennära parkmiljöer. I Norra strand skapas en tydlig struktur genom promenadstråk, flexibla aktivitetsytor, avskilda umgängesplatser och förbättrad kontakt med Fyrisån. Dessutom föreslås lösningar för dagvattenrening för att förbättra Fyrisåns vattenkvalitet.

I arbetet diskuteras också hur befintliga element i området kan bevaras, samtidigt som ett antal nya funktioner föreslås. För att befästa Norra strands identitet i sitt lokala sammanhang, ska utformningen samt materialen i parken inspireras av platsens historia och kulturmiljö.

Det är alltid en avvägning mellan hur programmerad respektive flexibel en stadsdelspark kan vara. Mitt förslag visar att det är möjligt att kombinera ett stort antal funktioner som kräver programmering, samtidigt som parkens kvalitet med öppna ytor bevaras.

Den övergripande metodiken för kunskapsinhämtning, gestaltning och presentation inspireras av den iterativa arbetsprocessen *analys genom syntes*, som den beskrivs av Jadwiga Krupinska i boken *Att skapa det tänkta: en bok för arkitekturintresserade*. Tillvägagångssättet präglas av ett skissbaserat arbetssätt där ett flertal olika designlösningar testas. Utöver litteraturstudier har platsbesöken i Fyrishovsområdet varit avgörande för förståelsen av platsen, dess potential och begränsningar. Uppsala kommuns utvecklingsplan Nytt åstråk och stadspark, en del av norra åstråket, har varit en självklar utgångspunkt från arbetets början.

Examensarbetet presenteras i form av nedanstående text med illustrationer, samt fyra planscher i A1-format som visar den övergripande illustrationsplanen, grafik i perspektiv och sektion, samt mer detaljerade nedslag i parkens olika rum.

Nyckelord: Uppsala kommun, Fyrishovsområdet, Fyrisån, hållbar stadsutveckling, stadsdelspark, grönstruktur, rörelsetråk, vattenkontakt, gestaltning, analys genom syntes.

Abstract

In the ongoing urban development in northern Uppsala, more public green spaces are needed that can offer a flexibility that is otherwise often lost in dense residential environments. One possible place to explore the localization of green spaces is on urban riverfronts, which often constitute extensive 'gaps' in the city. The new district park in the Fyrishov area has, in relation to other urban parks, the opportunity to explore a less cultivated design that protects unprogrammed areas.

This thesis examines how a new district park, North Shore, can take advantage of the large open spaces, the central location and the south facing site, and at the same time strengthen the water contact by adding new places for socializing, sunbathing and swimming. The park's green structure will extend the cycle and pedestrian paths along the riverfront, strengthen the visual connection between the neighbourhoods of Tuna backar and Börjetull, and serve as an entrance to northern Uppsala. This proposal has been designed to meet current and future needs for a park that is sustainable, attractive and functional.

The structural proposal is based on idea that different functions in the park will vitalize each other and create places for movement, rest and social interactions. Inspiration has been drawn from other urban and waterfront park environments. In North Shore, a clear structure is created through paths, flexible activity areas, secluded social areas and improved contact with Fyrisån. In addition, solutions for stormwater management are proposed to improve the water quality of Fyrisån.

This thesis also discusses how existing elements in the area can be preserved, while several new functions are proposed. To consolidate the identity of North Shore in its local context, the design and materials in the park will be inspired by the site's history and cultural heritage.

There is always a trade-off between how programmed and flexible a district park can be. My structural proposal proves that it is possible to combine many functions that require programming, while preserving the park's quality of open spaces.

The overall methodology for knowledge acquisition, design and presentation is inspired by the iterative process *analysis through synthesis* as described by Jadwiga Krupinska in *What an architecture student should know*. The approach is characterized by a sketch-based work process where several different design solutions are tested. In addition to literature studies, site visits in the Fyrishov area have been crucial to understanding the site, its potential and limitations. Uppsala Municipality's development plan *New River Route and City Park, part of the Northern Riverfront*, has been an obvious starting point from the beginning of this work.

The thesis is presented in the form of the following text with illustrations, as well as four posters in A1 format showing the overall structural plan, illustrations in perspective and in section, as well as more detailed views of the park's various spaces.

Keywords: Uppsala municipality, Fyrishov area, river of Fyrisån, sustainable urban development, district park, green infrastructure, paths, movement, water contact, design, analysis through synthesis

Innehållsförteckning

Förord	3
Figurförteckning	7
1. Introduktion	8
1.1 Parken i staden	8
1.2 Syfte	10
1.3 Frågeställning.....	10
1.4 Avgränsning	10
2. Metod.....	12
2.1 Vilka metoder har jag använt?	12
2.1.1 Litteratur	15
2.1.2 Platsbesök och samtal med Uppsala vatten.....	17
3. Analys	18
3.1 Rörelse.....	18
3.2 Täthet och siktlinjer	18
3.3 Aktiviteter och klimatanpassning.....	20
4. Vision för strukturförslaget.....	22
5. Strukturförslag för Norra strand.....	26
5.1 Norra strand	26
5.2 Norra strands platser	26
5.2.1 Promenaden	27
5.2.2 Fria ytor.....	28
5.2.3 Sportplanerna	29
5.2.4 Kullen	30
5.2.5 Samvaro för alla.....	31
5.2.6 Övergången	33
5.2.7 Åslingan	33
6. Diskussion	35
6.1 Analys genom syntes.....	35
6.2 Lokala och utforskande perspektiv	35
6.3 Programmerat eller flexibelt.....	36
6.4 Hållbarhet.....	37
6.5 Etik	37
7. Källförteckning	39

Figurförteckning

Om inget annat anges © Martin Svennerfors (2025) gäller fotografier, illustrationer och kartor.

Figur 1, 5, 6, 8 och 10-13. Grafik av © Martin Svennerfors (2025).

Figur 2, 3 och 4. Skisser av © Martin Svennerfors (2025).

Figur 7, 9, 14-16, 18 och 19. Fotografier av © Martin Svennerfors (2025)

Figur 17. Fotografi av Henri Osti's Fotografiateliér (1914) Public Domain.
Fyrisvalls tegelbruk, Svartbäcken, Uppsala före 1914.

1. Introduktion

I det här avsnittet presenteras arbetets bakgrund och problemrymd följt av syfte, frågeställning och avgränsning.

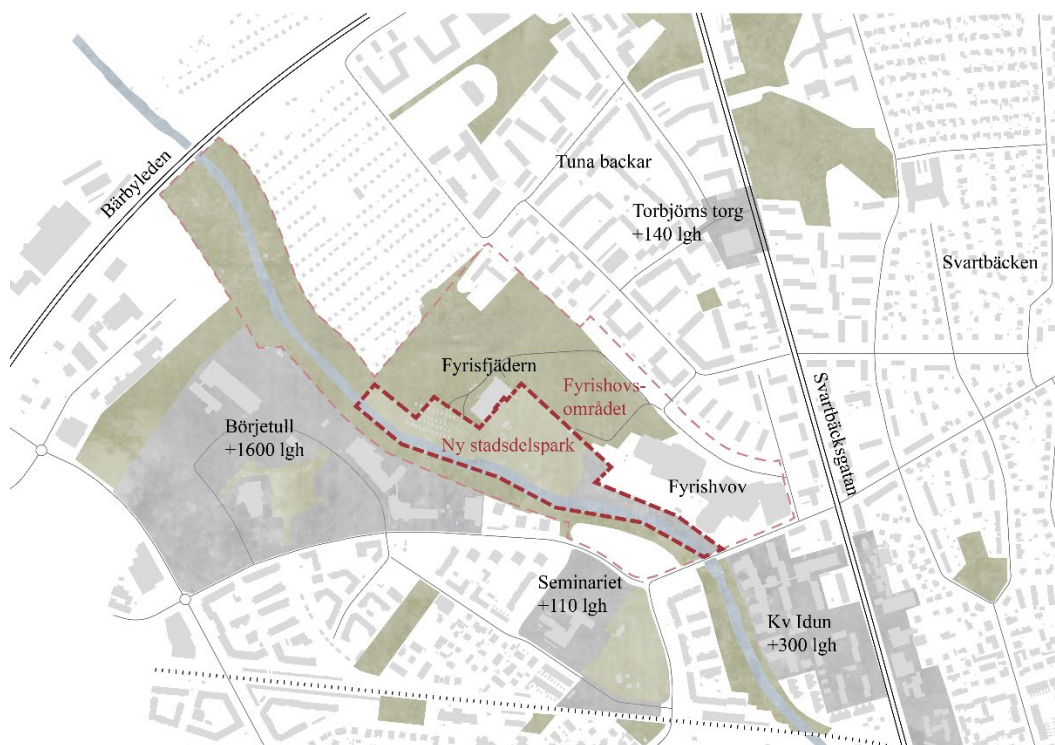
1.1 Parken i staden

Det finns ett generellt växande behov av urbana grönområden. Kraven från FN och svenska myndigheter ökar när det gäller att på lokal nivå planera för klimatsmarta transportval som prioriterar gång- och cykeltrafik, liksom att nyttja offentliga miljöer till att integrera grönområden för klimatanpassning, rekreation, välmående och social sammanhållning (Sveriges miljömål 2017, 2023; Persson et al. 2018; Wan et al. 2021; Boverket 2022:49). Inom rådande trender för stadsutveckling prioriteras förtätning inom stadens gränser, för att skydda värdefull natur- eller jordbruksmark i stadsranden (Uppsala kommun 2016). Problemet med en allt tätare stad är att det uppstår en brist på öppna offentliga ytor. Det i sin tur riskerar att öka konflikter om vad de alltmer begränsade offentliga ytorna ska användas till, och i förlängningen begränsar det även den biologiska mångfalden om det blir färre ytor för grönområden. (Wingren et al. 2015). Med utgångspunkt från den problembilden menar jag att outnyttjade ”mellanrum” i staden behöver utforskas som nya platser för att tillföra flexibla och tillåtande parkmiljöer.

En typ av miljö som jag tror är relevant att utforska balansen mellan programmering och flexibilitet på, är platser i flod- och åmiljöer. Naturliga vattensystem såsom vattendrag har visat sig kunna utgöra en utgångspunkt för stadsutveckling, där funktioner kan placeras längs med vattendragen. (Tjallingii 2000:132). Historiskt sett har flod- och åmiljöer varit viktiga platser för transport och storskalig markanvändning för kommersiella ändamål, men i nutid återtas ofta den flexibla marken längs med vattendrag och utvecklas till mångfunktionella parkmiljöer, som ett tecken på hållbar stadsutveckling (Kalita 2017). Med stöd av Naturvårdsverkets diskussion om grönplaneringens roll i stadsmiljö, definierar jag mångfunktionella parkmiljöer som ytor med potential att skapa goda livsmiljöer för stadens invånare, bidra till klimatanpassning, främja biologisk mångfald, tillgängliggöra hållbara transportalternativ i vardagen samt möta lokala samhällsutmaningar och behov.

Mot bakgrund av mina fem år på landskapsarkitektutbildningen vid SLU Uppsala, ser jag att urbana parkmiljöer i närheten av vatten inte är ovanliga i svensk kontext, vilket exempelvis syns i Stadsträdgården i Uppsala, Mittpunkten i Borås, Kungsparken i Göteborg, Slottsparken i Malmö och Tantolunden i Stockholm. Gemensamt för de här parkerna, menar jag, är att de ofta har ett strikt formspråk, möter en större vattenkropp och/eller utgör stadsparker. Uppsala

kommun (2014) definierar begreppet stadspark som en “finpark” och mötesplats för hela staden med öppna gräsytor, påkostade paradrabatter, servering, festplats och en större evenemangsyta. När behovet av flexibilitet och tillåtande parktyper ökar, menar jag att andra parktyper än stadsparker behöver utforskas, som ska innehålla fler oprogrammerade ytor och färre påkostade inslag. Jag tror därför att stadsdelsparker kan vara en möjlig lösning. Stadsdelsparker ska erbjuda öppna ytor och en mångfald av funktioner, utan att brukare ska behöva konkurrera med varandra, men de behöver dock inte anpassas efter samma befolkningsunderlag, eller innehålla samma påkostade inslag som stadsparker (Uppsala kommun 2014).

Figur 1. Arbetsområdet ligger i det större Fyrishovsområdet och i närheten av multisportanläggningarna Fyrishov och Fyrisfjädersn. Det finns flera grönområden i omgivningen, men inget större parkrum som invånarna kan samlas i.

Stadsdelsparker potential i åmiljöer, med anledning av förtätning av stadsmiljön, undersöks i den pågående utvecklingen av en ny stadsdelspark i norra Uppsala längs med Fyrisån. I utvecklingsplanen *Nytt åstråk och stadspark, en del av norra åstråket* (2024a), konstaterar Uppsala kommun att det 30 hektar stora Fyrishovsområdet ska utvecklas med fler grönområden för rekreation och rörelse, samt att den aktiva länken längs med Fyrisån och mellan de omgivande stadsdelarna ska stärkas (figur 1). Kommunen motiverar parkutvecklingen med den stundande förtätningen i Fyrishovsområdets omgivning, där 2 350 nya bostäder för cirka 5 900 invånare ska tillkomma.

Idag präglas platsen av aktivitet med två multisportanläggningar i närheten, Fyrishov och Fyrisfjädern. Där Fyrisfjädern står bedrevs stadens äldsta tegelproduktion mellan år 1570 och 1970, där Uppsala gamla tegelbruk var den mest långlivade verksamheten, men spåren från bruksindustrin är idag få (Riksantikvarieämbetet 2018). Tegelproduktionen ersattes av Fyrishovs stugby och camping, som Uppsala kommun nu planerar att omlokalisera, då verksamheten bedöms utgöra en alltför extensiv markanvändning (2024a).

I utvecklingsplanens första del ska en ny stadsdelspark på 4 hektar etableras och svara mot bristen på offentliga grönområden i norra Uppsala. Dessutom planeras en ny bro över Fyrisån i höjd med Tunabergarnas odlarförening. I ett kommande skede ska en detaljplan tas fram till 2026, med förväntad byggstart under 2027.

Det här arbetet undersöker hur offentliga parkmiljöer kan balansera behovet av programmerade ytor med fler funktioner, men samtidigt bevara oprogrammerade platser med flexibla och tillåtande ytor. Hur den här utmaningen kan hanteras ska jag undersöka genom en utformning av den nya stadsdelsparken i Fyrishovsområdet, som utgår från Fyrisån som en förenande axel, och dess värdefulla naturkontakt. Det gör jag mot bakgrund av de nya krav som förtätningsprocessen ställer på stadens offentliga ytor, och det generellt växande behovet av urbana parker.

1.2 Syfte

Syftet med det här examensarbetet är att undersöka hur en modern stadsdelspark kan utformas som svar på nutida krav på flexibilitet och naturkontakt, och med hänsyn till en plats inneboende kvaliteter. Utifrån Uppsala kommuns utvecklingsplan för Fyrishovsområdet, kommer jag i mitt arbete ta fram ett förslag på utformning som befäster visionen för stadsdelsparkens identitet och som fördelar parkens funktioner. Vidare vill jag också undersöka hur årummet skulle kunna förenas med parken och framhävas som en förenande axel i norra Uppsala.

1.3 Frågeställning

Hur kan ett strukturförslag för Fyrishovsområdets nya stadsdelspark utformas för att integrera årummet i parkmiljön, tillgodose de mest behövda funktionerna samt stärka den visuella kopplingen mellan de båda sidorna av Fyrisån?

1.4 Avgränsning

Det här arbetet avgränsas till att skapa ett strukturförslag för den framtida stadsdelsparken i Fyrishovsområdet i Uppsala, med nedslag i utformningen av parkens viktigaste delar. Begreppet strukturförslag förekommer vanligtvis inte inom landskapsarkitektur. I kommunala sammanhang däremot används begreppen

strukturplan eller förslag till strukturplan, för att beskriva visionära dokument som ska ge vägledning och stöd när en plats potential och framtida utveckling ska undersökas, innan en detaljplan tas fram (Södertälje kommun u.å.). Strukturplaner kan redovisa utveckling på stadsdelsnivå utifrån fördelning av gator, grönska och bebyggelse (Nacka stad 2018). I det här arbetet appliceras fördelningen av funktioner, utforskandet av potentialer och vision, i en mindre skala för att beskriva stadsdelsparkens utformning på en strukturell nivå. Jag fördjupar mig inte i de exakta dimensionerna av parkens funktioner eller detaljer kring byggandet. Jag använder begreppet strukturförslag för att framhäva att mitt arbete är ett alternativ till utformning av stadsdelsparken, och med hjälp av en bredd av material, så som texter, kartor och annan grafik, vill jag ge inspiration till Uppsala kommun när en ny detaljplan för området ska tas fram.

Den geografiska utgångspunkten är Uppsala kommuns avgränsning av parken inom det större Fyrishovsområdet. Hänsyn tas också till behovet av dagvattenrening som uttryckts av Uppsala vatten, men förslaget kommer inte att anpassas efter exakt dimensionering, utan visar ett förslag på placering av de anläggningarna. Mitt arbete har skett utifrån en tidsbegränsning på 20 veckor för ett självständigt arbete på masternivå inom Landskapsarkitektprogrammet vid SLU Uppsala. Målgruppen är Uppsala kommun och personer som är intresserade av landskapsarkitektur med inriktning mot grönstrukturplanering och urbana parkmiljöer.

2. Metod

I det här avsnittet presenterar jag tillvägagångssätten för att besvara min frågeställning.

2.1 Vilka metoder har jag använt?

Arbetsprocessen har präglats av att jag återkommande har testat olika designlösningar för att stärka min förståelse för problemen på platsen. Det här har lett till vidare analyser, följt av reviderade designlösningar. Den iterativa processen kan liknas vid pendelrörelsen mellan design och analys som Jadwiga Krupinska beskriver i boken *Att skapa det tänkta: en bok för arkitekturintresserade* (2016), där hon menar att det linjära logiska tänkandet inte ska tillåtas begränsa kreativiteten.

För att samla kunskap om platsens förutsättningar, den pågående omvandlingen av Fyrishovsområdet och kommunens planering av parkmiljöer, har jag besökt platsen vid tre tillfällen under våren 2025 och haft mejlkontakt med Uppsala vatten (2025). Jag har även läst *Riktlinje för Uppsalas parker* (Uppsala kommun 2014), *Nytt åstråk och stadspark, en del av norra åstråket* (Uppsala kommun 2024a) samt *Riktlinjer för lekmiljöer på allmän plats i Uppsala kommun* (Wallgren 2019). *Urbana nyanser av grönt* (Wingren et al. 2015) gav mig ytterligare perspektiv på urbana parkers roll i modern tid. Jag använde kartverktygen *Min karta* från Lantmäteriet, *Kommunkarta* från Uppsala kommun (2024b), *Google street view* och *Google Earth* som stöd för platsbesöken samt för att förstå markanvändning och platsens övriga sammanhang.

Skisser har varit ett viktigt verktyg i gestaltningsprocessen för att snabbt testa designlösningar i olika skalor och generera nya idéer (figur 2, 3, 4). Jag använde skisser i plan, sektion och perspektiv, från områdesövergripande nivå till rumsspecifika lösningar. Materialet varierade mellan papper och penna, *Photoshop*, *Illustrator*, *Rhino* och *AutoCAD*.

För layout av planscher använde jag *Visual Communication for Architects and Designers: Constructing the Persuasive Presentation* (Fletcher 2020) som inspiration för att utforma planscherna. Bilder, diagram och text togs fram i *AutoCAD*, *Rhino*, *Enscape*, *Illustrator* och *Photoshop*, samt organiserades i *InDesign*.

Jag har vuxit upp i Vasastan i Stockholm och har som barn och ungdom tillbringat mycket tid i grönområden i olika delar av staden. Karakteristiskt för många av Stockholms grönområden är promenadstråk och parker i nära kontakt med vatten. Mot bakgrund av det har jag valt Farsta strandbad vid sjön Magelungen och Klockelund vid Drevviken som referensobjekt för det här arbetet. Jag uppfattar att de båda parkerna har liknande egenskaper och

utmaningar att hantera som mitt arbetsområde, vilket gör dem särskilt relevanta som inspirationskällor. Jag besökte de båda referensobjekten senast den 14 mars 2025.

Våren 2023 under tredje året på landskapsarkitektutbildningen, blev vi förevisade Remisparken i Köpenhamn. Intrycken från den parken har också gett mig inspiration till det här arbetet, framför alla när det gäller hur olika parkrum kan kombineras i ett tätbebyggt bostadsområde.

På ett övergripande plan har referensobjekten visat mig vikten av att förstå rörelsen på platsen, och hur en ny kontakt med vattenmiljöer kan skapas med omsorg om den befintliga vegetationen.

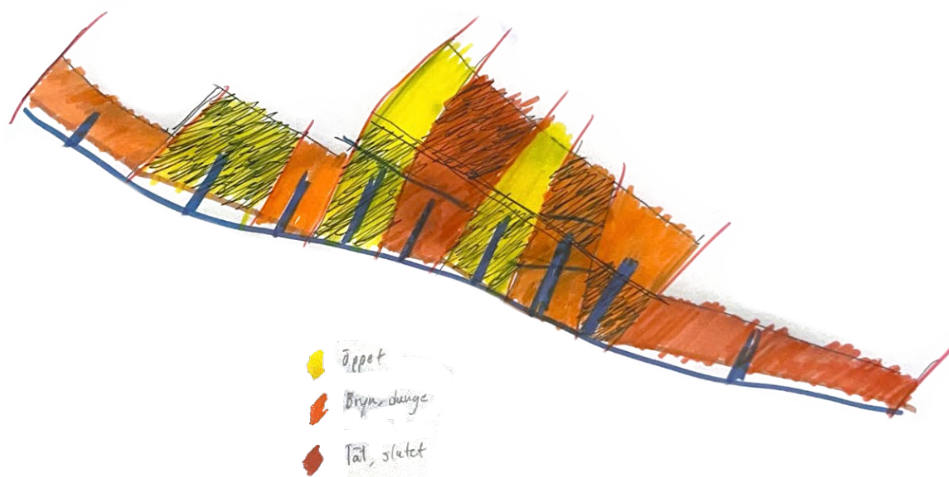
Klockelund ska stärka de offentliga rummen och rekreativa sambanden längs med sjön Drevviken i stadsdelen Farsta, inför stadsutveckling med ett förväntat ökat invånarantal, vilket liknar kontexten för mitt arbete. Jag har även delat Klockelunds ambition om att framhäva platsens befintliga naturmark som utgångspunkt de nya parkrummen som skapas. Balansen mellan att rymma fler funktioner och lyfta natur- och vattenkontakten, har inspirerat till att hantera Fyrishovsområdets kvaliteter varsamt. Klockelund visar också hur det långsmala området kan ansluta till stråk i vardera änden som stärker rörelsen längs med Drevviken. Det är en ambition som jag har tagit efter genom att värna om en sammanhängande rörelse utmed Fyrisån.

På Farsta strandbad stärks kontakten med sjön Magelungen med hjälp av en flytbrygga, som kopplar samman det offentliga strandbadet med ett avskilt rekreationsstråk. Bryggan förlänger rörelsen från en stor öppen gräsyta till att befinna sig på sjön. Den designlösningen inspirerade mig till att undersöka hur bryggor kan användas för att förflytta gränsen för parken i Fyrishovsområdet, till att inkludera årummet och framhäva närheten till Fyrisån.

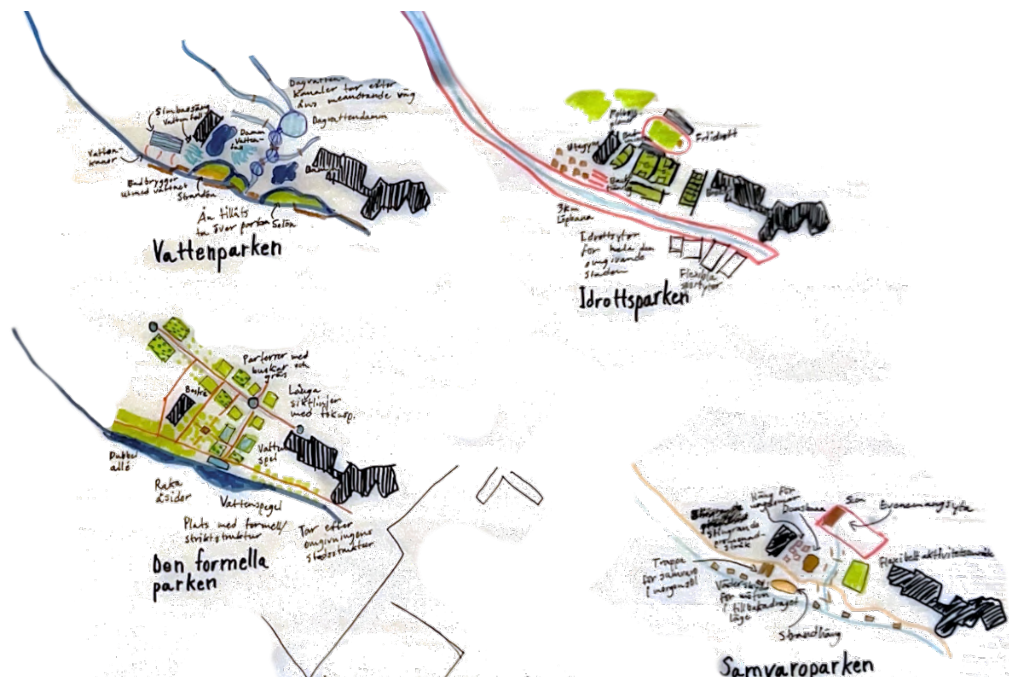
Remisparken visar hur naturupplevelser, fysisk aktivitet och samvaroytor kan kombineras i ett tätbebyggt bostadsområde, vilket också liknar den kontext som jag behöver förhålla mig till. I den långsmala Remisparken är de olika parkrummen placerade bredvid varandra. För att undvika en fragmentiserad park används ett genomgående och upphöjt stråk till att binda samman sportaktiviteter, kultur och naturlika landskap. Ambitionen att skapa en sammanvävd struktur har påverkat hur jag organiserar de olika delarna i mitt förslag park längs med en axel och ett huvudstråk, som leder besökaren mellan olika aktivitetsytor, avskilda platser samt natur- och kulturupplevelser.

Figur 2. Skisserna i sektion, plan och perspektiv utforskar närmandet till ån, parkens öppna ytor och nyttjandet av höjder.

Figur 3. Planen över arbetsområdet testar rumsfördelning och hur variation mellan öppna och slutna miljöer i parken kan organiseras längs med ett förenande stråk.

Figur 4. I skisserna undersöks parkens karaktär och funktioner utifrån ett antal teman.

2.1.1 Litteratur

I *Analys genom syntes* förklarar Jadwiga Krupinska (2016) att ett kontinuerligt testande av olika designlösningar stärker förståelsen för problemen på platsen som kräver vidare analyser, följt av reviderade designlösningar. Budskapet utgår från hennes långa erfarenhet som professor och lärare vid Arkitekturhögskolan KTH, samt diskussioner utifrån flera exempelprojekt. Krupinska ger en detaljerad beskrivning av gestaltungsprocessens pendelrörelse mellan att analysera en plats problem och att presentera lösningar, för att visa hur det linjära logiska tänkandet inte ska tillåtas begränsa kreativiteten. Genom att lämna plats åt kritikgenomgångar som beskriver arkitekturens komplexitet och process, vänder sig boken främst till arkitekturstuderande, lärare inom arkitekturutbildningar samt kritiker.

I utvecklingsplanen *Nytt åstråk och stadspark, en del av norra åstråket* konstaterar Uppsala kommun (2024a) att ett sammanhängande åstråk och en ny stadsdelspark ska utformas i Fyrishovsområdet, som ansluter till omgivande stadsdelar och den växande innerstaden. Utvecklingsplanen tar stöd i tidigare utredningar, dialog med kommunala bolag samt svar från en tidig medborgardialog under 2023, där 2 591 personer i olika åldrar tillfrågades om önskade funktioner i den nya parken. Kommunen ger en tydlig beskrivning av projektets förutsättningar och vision för att visa hur rekreativa värden, tillgänglighet och användning av platsen ska öka långsiktigt. Dokumentet vänder sig till den egna organisationen genom förklarande kartor och konkreta beskrivningar av projektets målsättningar.

I Riktlinje för Uppsalas parker (2014) hävdar Uppsala kommun att ”nu och i framtiden ska det finnas: parker för samhällsnytta, parker för alla, parker nära, vackra och grönskande parker, kulturhistoriska parker, parker för biologisk mångfald och parker för begränsad klimatpåverkan”. Texten grundar sig på kunskap från styrgrupper bestående av sakkunniga, och flera forskningsrapporter som beskriver rollen för urbana gröna och blåstrukturer i modern tid och historiskt. Kommunen presenterar konkreta och applicerbara riktlinjer för att ge gemensamma målsättningar för samtliga aktörer i samband med stadsutveckling. Riktlinjerna vänder sig till kommunens egen organisation men också till andra aktörer inom utvecklingen av Uppsala kommun, vilket framgår av fackspråket och hänvisningar till andra styrdokument och planeringsunderlag.

I *Riktlinje för lekmiljöer på allmän plats i Uppsala* (2019) hävdar Uppsala kommun att i den pågående stadsutvecklingen krävs lekmiljöer för att skapa attraktiva boendemiljöer, med utgångspunkt från att alla barn ska ha tillgång till gröna utemiljöer. Riktlinjerna baseras på flera forskningsrapporter och liknade riktlinjer i andra kommuner. Kommunen presenterar riktlinjer och målsättningar för att ge en ”tydligare samsyn och långsiktighet vad gäller vilken kvalitet som ska eftersträvas i planering, projektering och förvaltning av kommunens lekmiljöer samt hur våra befintliga lekmiljöer ska utvecklas”. Även det här dokumentet riktar sig till kommunens egen organisation, men också till andra aktörer inom Uppsala kommuns stadsutveckling.

I *Urbana nyanser av grönt* (2015) framhåller Wingren et al. att en förskjutning har skett av de urbana parkernas roll, där mer extensiva ytor kan erbjuda större flexibilitet, minskade skötselkostnader och stärkt biologisk mångfald. Boken tar stöd i flera vetenskapliga artiklar publicerade i tidskrifter inom urban grönstruktur. Boken visar konkreta exempel på alternativa sätt att nyttja och illustrera grönska i städer, för att undersöka hur parkmiljöer kan effektiviseras och möta en större belastning i en förtätad stad. Boken riktar sig till aktörer inom stadsbyggnad och grönstrukturplanering, eftersom den publicerades av Movium SLU och fick stöd från den statliga Delegationen för hållbara städer.

I *Visual Communication for Architects and Designers: Constructing the Persuasive Presentation* menar Margaret Fletcher (2020) att ett utkast till presentation av projektet bör produceras tidigt under designprocessen, för att veta vilket material som behöver skapas. Fletchers budskap tar stöd i 750 exempel på presentationer från fler än 180 kreatörer världen över. Boken presenterar flera tillämpbara råd för att ge stöd och inspiration till att skapa koncist, tydligt och övertygande visuellt material. Fletcher vänder sig till designers och arkitekter, studenter såväl som verksamma, baserat på bredden av det visuella materialet och fackspråket.

2.1.2 Platsbesök och samtal med Uppsala vatten

Vid tre tillfällen under våren 2025 besökte jag Fyrishovsområdet och byggde då upp en platskunskap, utifrån både initiala intryck genom planlöst sökande, och riktade studier av vissa dimensioner av platsen, så som siktlinjer, täthet, höjdskillnader och vattenkontakt. Trots att campingsverksamheten var aktiv vid platsbesöken, kunde jag studera den nuvarande platsens fysiska begränsningar, däribland ridån av al och pil längs med Fyrisån, och hur den varierade topografin bidrog till den rumsliga upplevelsen.

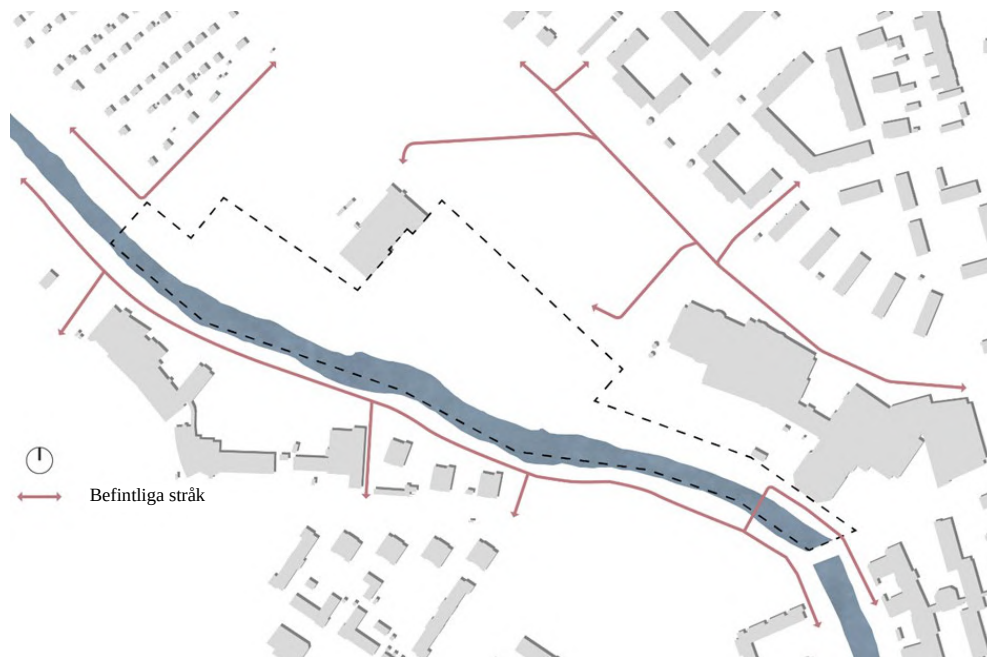
Vid mejlkontakt med sakkunniga på Uppsala vatten 17 mars 2025, fick jag ta del av beräkningar kring dagvattenförhållandena i omgivningen. Uppsala vatten rekommenderar att parken bör planeras med dammar på sammanlagt 990 kvadratmeter för att rena dagvatten från Tuna backar. Uppsala vatten presenterar flera förslag på dimensionering och placering av dagvattendammar i parken, för att illustrera hur parken kan bidra till att minska tillförseln av fosfor till Fyrisån genom rening av dagvattnet från Tuna backar.

3. Analys

Här redovisas analysen av platsens förutsättningar. Insikter om platsens tillgångar och utmaningar har vuxit fram genom den pendelrörelse mellan analys och utforskande av designlösningar som Krupinska beskriver (2016).

3.1 Rörelse

Bristen på gång- och cykelstråk inom arbetsområdet begränsar rörligheten genom parken, längs med Fyrisån och mellan Börjetull och Tuna backar (figur 5). Det finns stråk som möjliggör rörelse utmed ån i anslutning till arbetsområdet. De här befintliga stråken bidrar till att framhäva Fyrisån som en nod för transport med nära naturkontakt, men de upplevs sakna hierarki och variation i styrning av hastighet.

Figur 5. På bilden analyseras de befintliga stråken i omgivningen.

3.2 Täthet och siktlinjer

Vid mina platsbesök framkom att de befintliga, extensiva öppna ytorna bidrar till att göra platsen överblickbar, och de har även god kontakt med sin omgivning (figur 6). Områdets öppenhet utgör dock en utmaning eftersom bristen på grönska medför en otydlig avgränsning mot omgivande idrottsytor samt brist på variation mellan skyddade och öppna rum. Platsens böljande höjder har, liksom grönskan, potential att bidra till rumsindelningen och lekvärden, men är just nu outnyttjad och begränsar närmandet till ån (figur 7).

Figur 6. På bilden studeras parkens rumsliga uppbyggnad utifrån täthet och visuell kontakt inom parken och med omgivningen.

Figur 7. Fyrisån ligger gömd bakom al- och pilridåer längs med kanterna. Till vänster i bild ligger arbetsområdet, där de branta kanterna utgör en barriär för åkontakten.

3.3 Aktiviteter och klimatanpassning

Områdets nuvarande funktioner domineras av Fyrishovs stugby och camping, vars avgränsande staket och extensiva yta, gör att området upplevs som privat och inte inbjudande för besökare (figur 8). Beachvolleybollplaner och en lekplats ger platsen en känsla av liv, men de upptar en större del av parkens öppna yta och begränsar därmed området flexibilitet, och möjliggör därför inte andra sportaktiviteter under stora delar av året (figur 9). Lekplatsen erbjuder en begränsad variation av lekmöjligheter och tillgång till grönska. Bristen på öppna oprogrammerade ytor innebär att det saknas plats för spontanidrott och samvaro. Den öppna platsen saknar även samlande tak som kan ge skydd från väder och vind, och begränsar utomhusvistelse och evenemang under större delar av året. I nuläget nyttjas inte Fyrishovsområdets extensiva ytor till att hantera utmaningen med orenat dagvatten från Tuna backar, med bland annat höga halter av fosfor som rinner ut i Fyrisån.

Figur 8. På bilden studeras de befintliga funktionerna på platsen.

Figur 9. Platsens öppna ytor ger gott om utrymme för lek och idrott.

4. Vision för strukturförslaget

Visionen för utformningen av förslaget formuleras i sju strategier som tar fasta på de tillgångar och brister som har identifierats i avsnittet Analys. Kombinationen av flertalet funktioner sker i linje med Wingren et al. (2015), som menar att moderna parker behöver utformas med högre effektivitet i en allt tätare stad.

1. Vegetation och sikt

Den befintliga vegetationen ska bevaras och förstärkas, i syfte att framhäva kvaliteterna med det överblickbara området och den visuella kontakten över ån som de öppna ytorna bidrar med, vilket framkom vid analysen av täthet och siktlinjer (figur 10). Den tillförda grönskan ska också förtydliga parkens idag otydliga avgränsning mot omgivande fotbollsplaner, och tillföra en variation av skyddade och öppna platser. Strategin tar stöd i att en plats befintliga grönska, dess vildhet och rumsindelade funktion, behöver framhävas som en utgångspunkt för att fylla nya funktioner i moderna urbana parkmiljöer, enligt Wingren et al. (2015).

2. Topografi

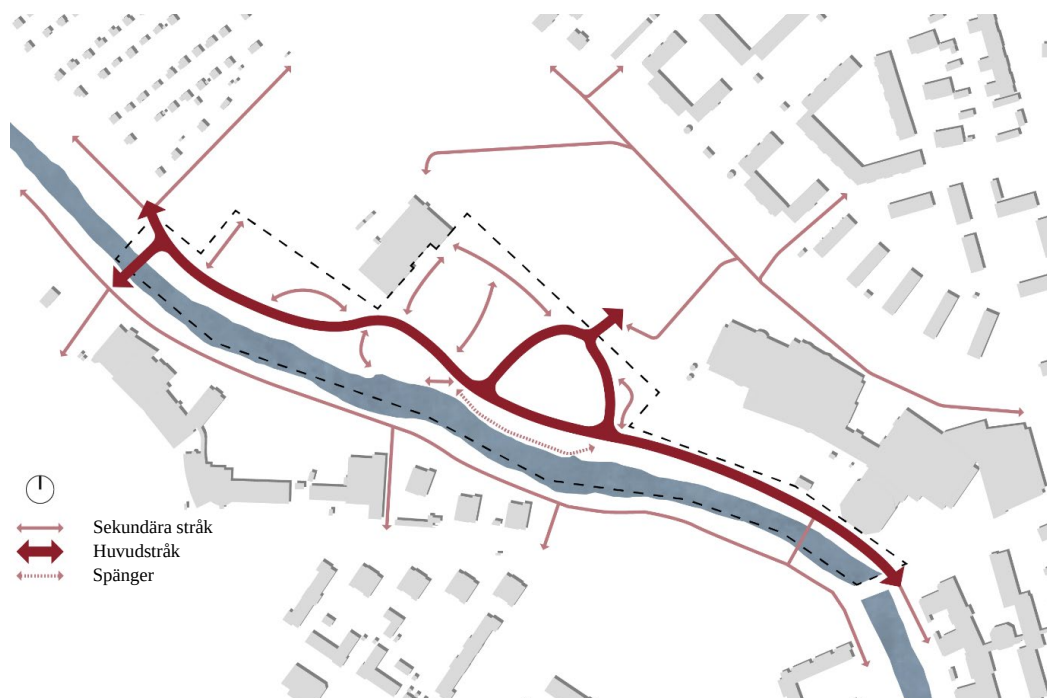
Parken ska ta vara på de böljande höjderna, som analysen visade är en outnyttjad tillgång, för rumsindelning, lekvärden och avskilda samvaroytor, som idag saknas (figur 10). Uppsala kommun (2019) lyfter också att platsers befintliga topografi bör tas tillvara, bland annat kan höjder användas till att skapa förutsättningar för fantasifull och varierad lek som kan pågå länge.

Figur 10. Kartan visar översiktligt hur strategi 1 och 2 genomförs i parken. Rumsindelningen har förtydligats, den visuella kontakten över ån har bevarats, och en större variation av slutna och öppna rum har tillkommit med hjälp av ny och bevarad vegetation samt de böljande höjderna.

3. Rörelse

Parken ska tillföra stråk som ansluter till de befintliga stråken i omgivningen och förstärka kvaliteten med rörelse och naturkontakt längs med ån, som framkom i analysen av rörelse (figur 11). Analysen visade också att det saknas förutsättningar för rörelse inom parken, och därför tillförs stråk som skapar en större variation av hastighet och möjligheter för avkopplande promenad. Strategin för rörelse inspireras av kommunens riktlinjer, som lyfter att hinder för gång- och cykelstråk behöver motverkas, för att värna om rörelsen mellan parker och stadsdelar, med särskilt fokus på hinder utmed Uppsalas livsnerv, Fyrisån (Uppsala kommun 2014).

Figur 11. Kartan visar hur strategi 3 tar form i ett nytt huvudstråk som ska binda samman parken och ansluta till stråk i omgivningen, vilket då skapar ett sammanhängande gång- och cykelstråk längs med ån. Sekundära stråk inom arbetsområdet ska förlänga rörelsen inom området, och spänger nära Fyrisån förstärker naturkontakten.

4. Öppna ytor

De öppna ytorna ska skyddas som flexibla platser för både aktiv och lugn samvaro, som saknas idag enligt analysen av aktiviteter och klimatanpassning (figur 12). Analysen visade också att det finns outnyttjade platser för dagvattenrening, och dammar ska därför placeras inom de öppna ytorna. Strategin tar fasta på Wingren et al. (2015) som menar att stora oprogrammerade ytor kan medföra välbehövlig flexibilitet i moderna parker, då urbana boendemiljöer blir allt tätare och mer programmerade. Inspiration hämtas också från Uppsala vatten (2025) som menar att parken har potential att bidra till stadens klimatanpassning genom att utformas med dammar för dagvattenrening.

5. Tak

Samlande tak ska tillföras som svar på den brist på väderskydd som framkom i analysen (figur 12). De ska också ge förutsättningar för utomhusvistelse och evenemang under större delar av året. Strategin tar fasta på brukarnas behov av skydd och avskilda ytor, samt plats för evenemang och kultur som efterfrågades i utvecklingsplanens tidiga medborgardialog (Uppsala kommun 2024a).

6. Aktiviteter

Parken ska utformas som en offentlig och tillgänglig plats, och Fyrishovs stugby och camping ska omlokaliseras, då analysen visade att området behöver bli mer inbjudande (figur 12). De befintliga beachvolleybollplanerna och lekplatsen flyttas för att bevara de centrala flexibla ytorna, utveckla fler sportaktiviteter och stärka lekvärderna för fler grupper. Strategin följer Uppsala kommun (2019) som framhåller att behovet av lekmiljöer är störst i tätbebyggda miljöer, där det är särskilt viktigt med tillräckligt stora öppna ytor för att skapa plats grönska och avskildhet. Utvecklingen av platsens aktiviteter sker i linje med det tidiga samrådet där invånarna efterfrågade fler idrottsaktiviteter, samt flexibla ytor för vila, samvaro, lek och picknick (Uppsala kommun 2024a).

7. Identitet

För att befästa parkens identitet i sitt lokala sammanhang ska materialen i parken inspireras av platsens historia (figur 12). I utvecklingsplanen (Uppsala kommun 2024a) fastslås att utformningen av den nya parken bör lyfta Fyrishovsområdets kulturmiljö, och framhäva hur den befintliga landskapsbilden har uppkommit.

Figur 12. Kartan redovisar hur de huvudsakliga aktiviteterna i parken möter strategi 4, 5, 6 och 7. Två promenadmiljöer ska leda besökare in till parkens olika aktiviteter och ansluta till omgivningens stråk. På höjderna placeras avskilda platser och samlande tak, och i lågpunkterna placeras aktiva och öppna samvaroytor.

5. Strukturförslag för Norra strand

Här presenteras det övergripande konceptet för strukturförslaget karaktär och funktioner, samt nedslag i utformningen av de viktigaste delarna av parken.

5.1 Norra strand

I mitt förslag döps parken till Norra strand. Namnet lyfter då parken som en del av årummet, och ska kunna användas för den fortsatta utvecklingen av det större Fyrishovsområdet, vare sig området exploateras med nya bostäder eller de befintliga fotbollsplanerna bevaras. Norra strand tar fasta på den nya andan i norra Uppsala som den pågående stadsutvecklingen i omgivningen medför. Norra strand beskriver även dess söderläge och funktion som stadens norra ände mot Uppsalaslätten. Mitt namnförslag är ett alternativ till kommunens projektnamn *Norra stadsparken*, som jag menar kan bli förvirrande då parken ska utgöra en stadsdelspark, inte en stadspark.

I Norra strand vitaliserar aktiviteter varandra och stimulerar till rörelseglädje för alla åldrar och under alla årstider. Aktiva och flexibla gräsytor inspireras av Fyrisåns föränderliga skepnad, dess virvlar, flöden och lugn. Här kan spontanlek, soldyrkare, picknick, motion och träning samspela utan att konkurrera. Årummet och parken kombineras till en åpark som präglas av en nära vattenkontakt, där Fyrisån utgör en förenande axel för parken och den andra sidan av ån. Livet i de öppna lägena utgör blickfång från avskilda och upphöjda umgängesytor under gracil lövskugga. Pil- och alsnåren i åkanten bevaras och förstärks med nya gröna volymer som skapar en rytm mellan parkens rum, likt vågens toppar och dalar, samt skyddar den ekologiska spridningskorridoren och bildar tak ovanför promenadstråk. Samlande tak, samvaroytor och lekmiljöer inspireras av Fyrishovsområdets historia, från campingens röda stugor till spår av det gamla tegelbruket. Parken blir en aktiv länk och mötesplats i det naturliga flödet i rörelsen utmed Fyrisån.

5.2 Norra strands platser

I strukturförslaget tar konceptet Skapar ringar på vattnet form genom ett antal nedslag i parkens viktigaste delar: Promenaden, Fria ytor, Sportplanerna, Kullen, Samvaro för alla, Övergången och Åslingan (figur 26).

Bild 13. Illustrationsplanen redovisar de olika nedslagen i parken.

5.2.1 Promenaden

Promenaden utvecklas utifrån strategi 3. Rörelse, där ett nytt huvudstråk tillförs för att ansluta till de befintliga stråken i omgivningen. Den skapar en aktiv länk med naturkontakt för både snabbare rörelse och avkopplande promenad genom parken och vidare längs med ån. Promenaden har plats för både gående och cyklister att röra sig genom området. Parken Klockelund i Stockholm binds samman av ett upphöjt stråk som skapar en kant mellan vildvuxen naturmark och strikta boendemiljöer (figur 14). På liknande sätt blir Promenaden i Norra strand en axel som ordnar parkens olika destinationer som på ett pärlband. Den strikta formen och asfaltsbeläggningen ska utgöra en introduktion till den hårdgjorda stadsmiljön, och en kontrast till parkens ängsvegetation, flexibla gräsytor och böljande topografi. Promenaden höjs från parken en aning i syfte att dels förbättra utsikten, dels göra Promenaden i sig till en fokuspunkt där rörelsen kan betraktas. Asfalten bidrar också till att skilja Promenaden från andra stråk, genom att möjliggöra snabbare rörelse genom parken och öka tillgängligheten. Planteringar integreras i Promenaden för att skapa anhalter längs med vägen, där besökare kan ta in omgivningen och minska upplevelsen av att Promenaden endast är ämnad för genomfart.

Figur 14. I Klockelund kombineras det upphöjda stråket med sittplatser som blir del av flödet genom parken och sänker hastigheten utmed stråket.

5.2.2 Fria ytor

På de öppna, fria ytorna finns utrymme för en mängd aktiviteter som inte ska behöva konkurrera med varandra. Här finns plats för soldyrkare, spontanidrott, picknick och lek. De fria ytorna följer strategi 4. Öppna ytor, genom att bevara parkens flexibla oprogrammerade platser som kan användas för både aktiv och lugn samvaro. Wingren et al. (2015) menar att större flexibla ytor behövs som värdefull kontrast till allt tätare stadsmiljöer. Mitt förslag följer dessa råd, men använder vegetation och topografi för att skapa viss variation i karaktär och funktion. I Farsta strandbad utgör den flexibla gräsytan platsens mittpunkt med stark visuell koppling till det omgivande landskapet och karaktären av en stor öppning i skogsmarken (figur 15). Distansen till stråken utmed kanterna gör att gräsytan upplevs som avskild även om den är exponerad. Det här inspirerade mig att utforma Pelousen som en öppen äng där högt gräs skapar avstånd till omgivningen och ger en känsla av större vidder. Detta svarar mot strategi 1. Vegetation och sikt, som handlar om att framhäva det överblickbara området som en av platsens stora kvaliteter. Pelousen blir parkens mest solbelysta, flexibla och centrala plats som omgivande delar blickar ut mot. Här finns även två dammar som har kapacitet att rena dagvatten från Tuna backar, enligt strategi 4. Öppna ytor, mot bakgrund av parkens roll i Uppsalas klimatanpassning, som Uppsala vatten (2025) har fastslagit. Gläntan blir en skålformad öppen yta med

avgränsande träd, och sittmöblering skapar förutsättningar för lugn samvaro. Användningen av topografin som verktyg för att skapa skyddade men öppna platser följer strategi 2. Topografi.

Figur 15. På Farsta strandbad har den öppna och flexibla gräsytan plats för flera aktiviteter. Platsen kan upplevas som exponerad, men läget mellan två höjder och den tydliga riktningen mot sjön Magelungen i söderläge, gör att området känns både avskilt från omgivningen och offentligt.

5.2.3 Sportplanerna

Det öppna utrymmet mellan Kullen och Fyrisfjäders används för att bevara och utveckla tillgången till tränings- och idrottsaktiviteter i parken, vilket är en del i strategi 6. Aktiviteter. Att ge motion och sport mer plats i parken var dessutom det främsta önskemålet i den tidiga medborgardialogen (Uppsala kommun 2024a). Sportplanerna inspireras av Remisparken i Köpenhamn, som är en multifunktionell park där miljöer i stil av engelsk landskapspark varvas med basket- och fotbollsplaner, skateparker och lekmiljöer (figur 16). Sportplanerna följer Remisparkens exempel och etablerar flexibla sportytor som fokuspunkter för omgivningen. Hit har beachvolleybollplanerna flyttats, och de samsas med en ny kombinerad basket- och fotbollsplan som möjliggör ytterligare sportaktiviteter. Platsen får en mer strikt struktur än resterande delar av Norra strand, för att möta Fyrisfjäders och Fyrishovs höga fasader och hårda intryck.

Figur 16. I Remisparken är idrottsytorna hårdgjorda och strikta i sin struktur. De är också nedsänkta, vilket gör att förbipasserande kan titta på idrottsutövarna, samtidigt som utövarna kan känna sig skyddade.

5.2.4 Kullen

Den uppstickande höjden mellan Pelousen och Sportplanerna framhäver jag som en ny avskild plats. Nyttjandet av topografin är en del i strategi 2. Topografi om att nyttja platsens höjder till att skapa en variation av skyddade och öppna miljöer. I Klockelunds snåriga slänter har en skyddad kantzon skapats under lönnarnas kronor, där breda sittsoffor göms i buskaget och blickar ut mot sjön Magelungen. På ett liknande sätt bidrar Kullen och nya skuggande träd till att skapa distans och skydd från omgivningen, men de bidrar också till att balansera Fyrisfjäders höjdmässiga visuella prägel på parken. Dessutom bidrar Kullen till att stärka den visuella kopplingen över ån utifrån strategi 1. Vegetation och sikt. Kullen ansluter mjukt till omgivningen genom upphöjda vindskydd som utkiksplatser mot aktiva och öppna ytor, medan gradänger i slänten mot Sportplanerna skapar en mindre

läktare och soltrappa på eftermiddagen. Vindskydden skapas utifrån strategi 6. Tak, där samlande tak ger skydd från väder, samt bättre förutsättningar för utomhusvistelse under större delar av året. Vid Kullens fot etableras ett mellanrum med långbord och grillplatser under skira trädkronor.

5.2.5 Samvaro för alla

Gestaltningen av lekmiljöer och samvaroytor hämtar inspiration från delar av platsens historia, vilket möter strategi 7. Identitet. Wingren et al. (2015) menar att lokala historier behöver tas tillvara för att etablera platsers identitet. Söder om Fyrisfjäders lyfter jag arvet från Uppsala gamla tegelbruk genom gestaltningen av Tegelhöjdens båda delar, dansbanan och hörnan (figur 17). Dansbanans utformning inspireras av det gamla brukets enkla träbyggnader, och möter strategi 5. Tak, genom att bli en flexibel yta för exempelvis utställningar utomhus och evenemang på kvällen, vilket efterfrågades i den tidiga medborgardialogen (Uppsala kommun 2024a). Dansbanan blir också ett centrum på höjden, som hörnan och planteringarna orienteras kring. Hörnan utvecklas utifrån strategi 1. Vegetation och sikt, och blir parkens mest ostörda plats för stora och små grupper, med hjälp av nya lönnar i ryggen och vilda perennplanteringar mot Promenaden. Tegelstaplar med sittplatser i trä efterliknar en del av tegelproduktionen, där sorteraren delade upp det brända teglet i staplar efter nyans (Uppsala Industriminnesförening u.å.). Perennplanteringen ska ge känslan av att vegetationen börjar ta över bruket. Användningen av platsens historia i designlösningar har inspirerats av hur en gammal husgrund i parken Klockelund i Stockholm, har omvandlats till en upphöjd samlingsplats.

Bild 17. Fyrisvalls tegelbruk (Henri Osti's Fotografiateliér 1914). På tegelbruket användes byggnaden till att lagra det brända teglet under, och jag ser en lätt struktur med skyddande tak utan avskärmande väggar. Jag använder taket och reglarna till att skapa en upplyst dansbana, som blir en samlingsplats för evenemang och en inbjudan till vistelse i parken under kvällstid.

Lekmiljön, Det lilla årummet, består av två delar, Stugbyn och Ån, som inspireras av de befintliga röda husen i Fyrishovs stugby och camping, och deras kontakt med ån (figur 18). Det lilla årummet stärker parkens lekvärden utifrån strategi 5. Aktiviteter. Stugbyn fokuserar på sandlek och gunglek för mindre barn, med ett långbord i en pergola inspirerad av campingstugorna. Ån skapar förutsättningar för lek i högre tempo med fokus på rörelse och lek som övar motorik för större barn. Fyrisåns strömmar tas upp i mindre vågor av blå cement. Klätterstockar liknar drivved i ån, klätternät härmar fisknät och en eka är på väg uppströms. Från två röda stugor på toppen av sluttningen går två rutschkanor ner i Ån. Leken ska få sprida sig till den öppna gräsytan, Pelousen. Lekmiljön följer Uppsala kommuns (2019) rekommendation, att utflyktslekplatser i urban miljö bör innehålla en tredjedel blandad vegetation och en tredjedel öppen oprogrammerad yta. Det ska också finnas en stor variation av lekmöjligheter och typer av sittplatser, som gör det möjligt för flera grupper att vistas på platsen samtidigt.

Bild 18. Jag upplever att stugornas röda träpanel gör byggnaden till en fokuspunkt och ett säreget inslag i platsens karaktär. De här egenskaperna använder jag för att skapa en paviljong i samma färgskala och material, men istället för täta väggar som ger intrycket av att vara ett privat hus, öppnar jag upp sidorna för att ge paviljongen ett mer genomsläppligt och inbjudande intryck. Lekhusen har samma röda färgskala och täta panel som campingstugorna, för att bevara det visuella inslaget, men de minskas till en skala mer lämplig för lekande barn.

5.2.6 Övergången

Parken ebbar ut mot Tunakolonin och stadskärnans början i en mjuk övergång. Här kan besökare röra sig obehindrat längs med ån, och ta pauser vid avstickare från huvudstråket. Övergången karakteriseras av lövskugga och nära kontakt med åkantens pil- och alsnår. Övergången nyttjar den befintliga vegetationen utifrån strategi 1. Vegetation och sikt, samt etablerar områden för promenad med nära naturkontakt utifrån strategi 2. Rörelse, och 6. Aktiviteter. Åkantens karaktär bevaras för att bibehålla känslan av småskalig rörelse utmed vattnet innan parkens andra delar öppnar upp sig. Miljöerna inspireras av Klockelund som inte heller någon tydlig entré till parken. Istället ansluter rummen där till befintliga stråk i omgivningen, vilket förstärker upplevelsen av att röra sig i ett och samma naturområde men som har varierad karaktär.

5.2.7 Åslingan

En av Norra strands största tillgångar är läget utmed Fyrisån. Utifrån strategi 1. Vegetation och sikt, och 6. Aktiviteter, tar jag vara på de branta och snåriga

åkanterna för att tillföra skyddade samvaroytor som leder besökare in i årummets hjärta. Breda bryggor i gradänger efterliknar Fyrisåns strömmar och skapar förutsättningar för flera grupper att nyttja läget samtidigt. Wingren et al. (2015) menar att moderna parkmiljöer bör ta vara på naturliga grönblåa strukturer, som ger stadens invånare kontakt med vatten och vildhet, som annars ofta försvinner i samtida stadsplanering. Om naturliga grönblåa strukturer tillåts ta plats bidrar de också till att förflytta gränsen för vilken grönska som accepteras i stadsmiljö. På liknande sätt har spänger och större bryggor i Klockelund och Farsta strandbad skapat en ny kontakt med vattenmiljön genom natur som tidigare var otillgänglig (figur 19). Jag använder också spänger för att möjliggöra långsam rörelse i nära anslutning till ån, som en del i strategi 2. Rörelse, där besökare ska kunna färdas genom parken långsamt med nära naturkontakt. Mina designlösningar bidrar också till att förflytta Norra strands gräns, med ambitionen att inkludera och stärka den visuella kontakten över ån.

Figur 19. I Klockelund förlänger bryggan parken. Bredden tillåter flera grupper att vistas samtidigt på bryggan.

6. Diskussion

Arbetets metod och resultat diskuteras i det här avsnittet. Jag reflekterar över om frågeställningen uppnåtts, om begränsningar under arbetsprocessen och om strukturplanen i ett större perspektiv.

6.1 Analys genom syntes

I det här arbetet har Analys genom syntes varit den övergripande metoden för att ta fram strukturförslaget. Resultatet har föregåtts av en lång skissprocess, där jag har växlat mellan att testa olika designlösningar, som har lett till nya analyser och fördjupad förståelse för platsens problem. Under utbildningen har jag blivit van vid att arbeta linjärt, där inventering, analys, gestaltning och presentation avlöser varandra. Det har därför varit utmanande att arbeta efter Krupinskas så kallade pendelrörelse mellan analys och gestaltning, då jag återkommande behövt ifrågasätta om kompositionen av funktioner, rumsindelningen och karaktärerna i strukturförslaget, har uppnått det slutgiltiga resultatet eller inte. Arbetets tidsbegränsning fick till slut sätta punkt för gestaltungsprocessen. Pendelrörelsen har inneburit att det inte funnits tid till att undersöka exempelvis materialval i parken närmare.

Krupinskas metod är också, upplever jag, mer applicerbar på gestaltning i högre detaljeringsgrad, än vad som är det tänkta resultatet för det här strukturförslaget. Metoden har inneburit att jag ofta har identifierat komplexa problem på platsen, vilka hade krävt mer ingående designlösningar, men de ligger utanför den mer översiktliga ramen för strukturförslaget. Således har det varit svårt att presentera designlösningar på strukturnivå som hanterar ingående och platsspecifika problem. Metoden har dock varit givande för kreativiteten, då jag har hunnit testa ett stort antal designlösningar och rumsliga strukturer under arbetets gång, vilket har gett en god förståelse för bland annat hur funktioner kan kombineras i parken. Därför känner jag mig trygg med att strukturförslaget som tagits fram är välbeprövat utifrån syftet för detta arbete.

6.2 Lokala och utforskande perspektiv

Strukturförslagets syfte har varit att föra kommunens vision och utveckling av Fyrishovsområdet vidare till att befästa parkens identitet, struktur och funktioner. I utvecklingsplanen har kommunen gett en tydlig bild av vilka problem och tillgångar som de sett i Fyrishovsområdets nuvarande utformning. De tar stöd i den tidiga medborgardialogen för att motivera varför området behöver förändras, och i ett tidigt skede konstaterar de vilka funktioner som saknas och vilka parkkaraktärer som efterfrågas av invånarna. De svaren har väglett mig i vilka

aspekter av parken som jag har behövt undersöka. Samtidigt har jag fått ytterligare sakkunskap genom att ta del av riktlinjer från Uppsala kommun i flera frågor, såsom lekvärden, flexibilitet, rörelse och aktiviteter. Riktlinjerna gav alltså ett lokalt perspektiv på vad planering av parker i Uppsala kräver. Med dessa källor som grund ökar förtroendet för att mitt strukturförslag ska kunna vara applicerbart i den lokala kontexten.

För att nyansera vilken roll en modern stadsdelspark ska fylla har jag hämtat stöd i Wingren et al. (2015). Med mer tid till förfogande hade det varit intressant att vidare undersöka hur författarnas tankar om parker med vildhet i vegetationen och relation till förtätade stadsmiljöer, hade kunnat påverka mitt strukturförslag. Samtidigt hade det inneburit en större detaljeringsgrad i gestaltningen, vilket hade varit att frångå syftet med det här arbetet.

Det har varit svårt att hålla sig neutral till analyser och slutsatser i kommunens dokument, samt diskussionerna i Wingren et al. (2015) De kan ha påverkat vilka dimensioner av platsen som jag analyserat och prioriterat i strukturförslagens vision och utformning. Mina platsbesök i Fyrishovsområdet bidrog dock till att identifiera aspekter av parken som inte diskuteras i litteraturen, såsom hur närmandet till ån kan underlättas, den visuella kontakten mellan parkens omgivande stadsdelar, och begränsningar för rörelse genom området. Min förståelse för platsen grundas därför inte enbart på litteraturens perspektiv på parker, utan baseras också på min egen kunskap som jag tillgodogjort mig under fem år på landskapsarkitektprogrammet. Referensobjekten gav mig värdefull inspiration till utformningen av de olika nedslagen i parken, men kan också ha vilsefört mig under arbetet. Parkerna Klockelund och Farsta strand har flera karaktärsdrag som liknar Norra strand, exempelvis ett snårigt möte med vattnet, stora öppna ytor och omgivande höjder, men båda de platserna möter vida sjöar medan Fyrisån är smal och ström. Det här innebar att jag länge testade designlösningar i framför allt Åslingan som var skalmässigt problematiska i det begränsade årummet.

6.3 Programmerat eller flexibelt

En ambition i projektet har varit att identifiera de mest behövda funktionerna i parken. I analysen framkom att platsen behöver tillföras ytterligare stråk, ytor för vila, lek, aktiviteter, vattenkontakt och dagvattenrening, samtidigt som öppna och flexibla ytor behöver bevaras för bland annat spontanidrott samt aktiv och lugn samvaro. Att flera av dessa funktioner bör finnas i parken beskrivs även i kommunens utvecklingsplan (2024a). Mitt strukturförslag visar att det är möjligt att kombinera ett stort antal funktioner som kräver ytterligare programmering, på samma gång som parkens kvalitet med de öppna ytorna kan bevaras. Det är en avvägning mellan hur programmerad respektive flexibel parken ska vara. Wingren et al. förespråkar å sin sida ytterligare prioritering av vilka funktioner

som är de allra mest nödvändiga, för att värna om parkers flexibilitet. Mitt strukturförslag visar hur funktionerna kan samspela och vitalisera varandra, och låter de mest efterfrågande behoven ta plats i utformningen, däribland förutsättningar för motion, rörelse och vila.

6.4 Hållbarhet

Jag har sett potentialen i platsens extensiva ytor för att etablera en samlande och flexibel parkmiljö som stärker platsens sociala värden, och utgör en välbehövlig kontrast till de allt tätare omgivande bostadsområdena. Strukturförslaget möjliggör effektiv rörelse till fots och på cykel utmed ån, samt stärker kontakten mellan Tuna backar och Börjetull. Befintlig och tillförd vegetation ger platsen en tydligare rumsindelning, stärker den visuella kontakten med omgivningen och framhäver de mjukt böljande höjderna. Detta stödjer Agenda 2023 (2024) och delmål 11.7 om att skapa säkra och inkluderande offentliga grönområden, samt delmål 11.2 om att tillgängliggöra effektiva och hållbara transportsystem för alla. Strukturförslaget tar också stor hänsyn till svaren i den tidiga medborgardialogen om vilka funktioner och karaktärer som efterfrågas i parken, vilket kan relateras till delmål 11.3 (UNDP 2024) om att verka för en inkluderande och hållbar urbanisering genom blandat deltagandebaserad stadsplanering.

Arbetet har däremot inte studerat ekonomiska eller ekologiska förutsättningar närmare. Mitt strukturförslag kräver ingrepp i årummet som kan påverka dess funktion som ekologisk spridningskorridor. Samtidigt tillför jag utspridda perennplanteringar, fler och varierade träarter samt ängar, som tillsammans kan stärka platsens ekologiska värde. Genom att planera för ett effektivt nyttjande av parkytan för fler funktioner, använda asfalt framför mer kostsam betong till Promenaden, samt endast föreslå mindre justeringar i platsens befintliga topografi, är min förhoppning att förslaget inte ska kräva alltför stora investeringar. Parken tar också stor hänsyn till flexibilitet som gör att platsen bör kunna anpassas efter förändrat användande och förändrat antal brukare. Med dessa åtgärder är min förhoppning att parken ska bli ekonomiskt hållbar på lång sikt. Förslaget stödjer även kulturell hållbarhet genom att synliggöra kulturbärande berättelser som förklarar platsens nuvarande utformning, vilket bidrar till att etablera parkens identitet. Samlande tak skapar förutsättningar för evenemang utomhus, och för ny kultur att inta parken.

6.5 Etik

Mitt strukturförslag är det första som presenterar strategier och visualisering av Fyrshovsområdets nya park. Arbetet har strävat efter att nyansera kommunens vision för den framtida parken och planering av grönområden, med hjälp av

Wingren et al., platsbesök och inspiration från referensobjekt. Arbetet följer Sveriges arkitekters etiska program och etiska regler (2025) om att främja en öppen debatt om arkitektur och välgrundad kritik av kollegors arbete. Under arbetets gång har jag också haft kontinuerliga diskussioner med Uppsala kommuns stadsträdgårdsmästare, Elisabet Jonsson, om platsens förutsättningar och utformningen av mitt strukturförslag. Förhoppningen är att mitt strukturförslag ska kunna bidra konstruktivt till kommunens arbete med den kommande detaljplanen och den fortsatta utvecklingen av Fyrishovsområdet.

7. Källförteckning

- Boverket (2022). *God bebyggd miljö – fördjupad utvärdering av miljö kvalitetsmålet*. (2022:13). Boverket. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2022/god-bebyggd-miljo--fordjupad-utvardering-av-miljokvalitetsmalet/> [2025-01-27]
- Fletcher, M. (2020). *Visual Communication for Architects and Designers: Constructing the Persuasive Presentation*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429026621>
- Henri Osti's Fotografiateliér (1914). *Fyrisvalls tegelbruk, Svartbäcken, Uppsala före 1914*. Upplandsmuseet. [fotografi]. <https://digitaltmuseum.se/011013991262/fyrisvalls-tegelbruk-svartbacken-uppsala-fore-1914> [2025-06-06]
- Kalita, A.M. (2017). Ecological Riverfront: A Sustainable Approach to Urban Waterfronts. *Journal of Civil Engineering and Environmental Technology*, 4 (3). https://www.academia.edu/51034145/Ecological_Riverfront_A_Sustainable_Approach_to_Urban_Waterfronts [2025-03-06]
- Krupinska, J. (2016). *Att skapa det tänkta : en bok för arkitekturintresserade*. 1. uppl. Studentlitteratur.
- Nacka stad (2018). *Strukturplan för Nacka stad*. <https://www.nacka.se/stadsutveckling-trafik/har-planerar-och-bygger-vi/strategisk-stadsutveckling/strukturplan-for-nacka-stad/> [2025-06-09]
- Person, I. & Madelene, D. (2025). *Dagvattenförhållanden i Fyrishovsområdet*. Uppsala vatten.
- Persson, G., Wikberger, C. & Amorim, J.H. (2018). *Klimatanpassa nordiska städer med grön infrastruktur*. (Klimatologi, 50). SMHI. <https://www.smhi.se/publikationer/publikationer/klimatanpassa-nordiska-stader-med-gron-infrastruktur-1.142911> [2025-01-22]
- Riksantikvarieämbetet (2018). *Fornsök*. Uppsala. <https://app.raa.se/open/fornsok/lamning/b5f3eb0b-7eea-432f-a956-e77de182f740> [2025-06-05]
- Sveriges arkitekter (2025). *Etiskt program och etiska regler*. Sveriges Arkitekter. <https://www.arkitekt.se/om-oss/styrelse/styrdokument/etiskt-program-och-etiska-regler/> [2025-05-07]
- Sveriges miljömål (2017). *God bebyggd miljö - saker kommuner kan göra - Sveriges miljömål*. Sveriges miljömål. <https://www.sverigesmiljomal.se/stod-och-rad-i-miljoarbetet/god-bebyggd-miljo---saker-kommuner-kan-gora/> [2025-01-27]
- Sveriges miljömål (2023). *Integrering av stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer*. Sveriges miljömål. <https://www.sverigesmiljomal.se/etappmalen/integrering-av-stadsgronska-och-ekosystemtjanster-i-urbana-miljoer/> [2025-01-26]
- Södertälje kommun (u.å.). *Strukturplaner*. Södertälje kommun. <https://www.sodertalje.se/bo-och-bygga/planering/strukturplaner/> [2025-06-09]
- Tjallingii, S.P. (2000). Ecology on the edge:: Landscape and ecology between town and country. *Landscape and Urban Planning*, 48 (3), 103–119. [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(00\)00035-9](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(00)00035-9)
- UNDP (2024). *Mål 11: Hållbara städer och samhällen*. Globala målen. <https://globalamalen.se/om-globala-malen/mal-11-hallbara-stader-och-samhallen/> [2025-01-22]
- Uppsala Industriminnesförening (u.å.). *Tegelbruken i Svartbäcken och i Norra Uppsala*. Uppsala Industriminnesförening.

- <https://www.uppsalaindustriminnesforening.se/fyrisvalls-tegelbruk/> [2025-04-21]
- Uppsala kommun (2014). *Riktlinje för Uppsalas parker*. Uppsala kommun.
<https://www.uppsala.se/kommun-och-politik/publikationer/styrdokument/riktlinje-for-uppsalas-parker/> [2025-03-06]
- Uppsala kommun (2016). *Översiktsplan för 2016*.
<https://www.uppsala.se/kommun-och-politik/publikationer/styrdokument/oversiktsplan-for-2016/> [2025-05-11]
- Uppsala kommun (2024a). *Begäran om planbesked för Norra stadsparken och åstråket*. (GSN-2024-01952). Uppsala kommun.
<https://www.uppsala.se/contentassets/b76581583ae8451594941c52b98d5b14/6.-begaran-om-planbesked-for-norra-stadsparken-och-astraket.pdf> [2025-01-22]
- Uppsala kommun (2024b). *Kommunkarta*. Uppsala kommun.
<https://kartportal.uppsala.se/portal/apps/webappviewer/index.html?id=4d2d58592a9047f4ba3c1d9c8a02cf32> [2025-01-27]
- Wallgren, L. (2019). *Riktlinjer för lekmiljöer på allmän plats i Uppsala kommun*. Uppsala kommun.
- Wan, C., Shen, G.Q. & Choi, S. (2021). Underlying relationships between public urban green spaces and social cohesion: A systematic literature review. *City, Culture and Society*, 24, 100383.
<https://doi.org/10.1016/j.ccs.2021.100383>
- Wingren, C., Alsanius, B., Karlen, H. & Lidström, V. (2015). Urbana nyanser av grönt. *Stad & land (Alnarp. 1982)*, (187). <https://res.slu.se/id/publ/72285> [2025-03-30]

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Martin Svennerfors har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag ger inte min tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

NORRA STRAND

STRUKTURFÖRSLAG FÖR EN NY STADSDELSPARK I UPPSALA

Uppsala växer och det innebär att nya parkmiljöer behövs, som kan tillhandahålla flexibla och gröna mötesplatser. År 2024 beslutade Uppsala kommun att det 30 hektar stora Fyrishovsområdet ska utvecklas med fler grönområden för rekreation och rörelse, samt att den aktiva länken längs med Fyrisån, och den visuella kopplingen mellan båda sidor av ån ska stärkas. Utvecklingen motiveras av den stundande förtätningen i Fyrishovsområdets omgivning, med 2 350 nya bostäder för cirka 5 900 invånare.

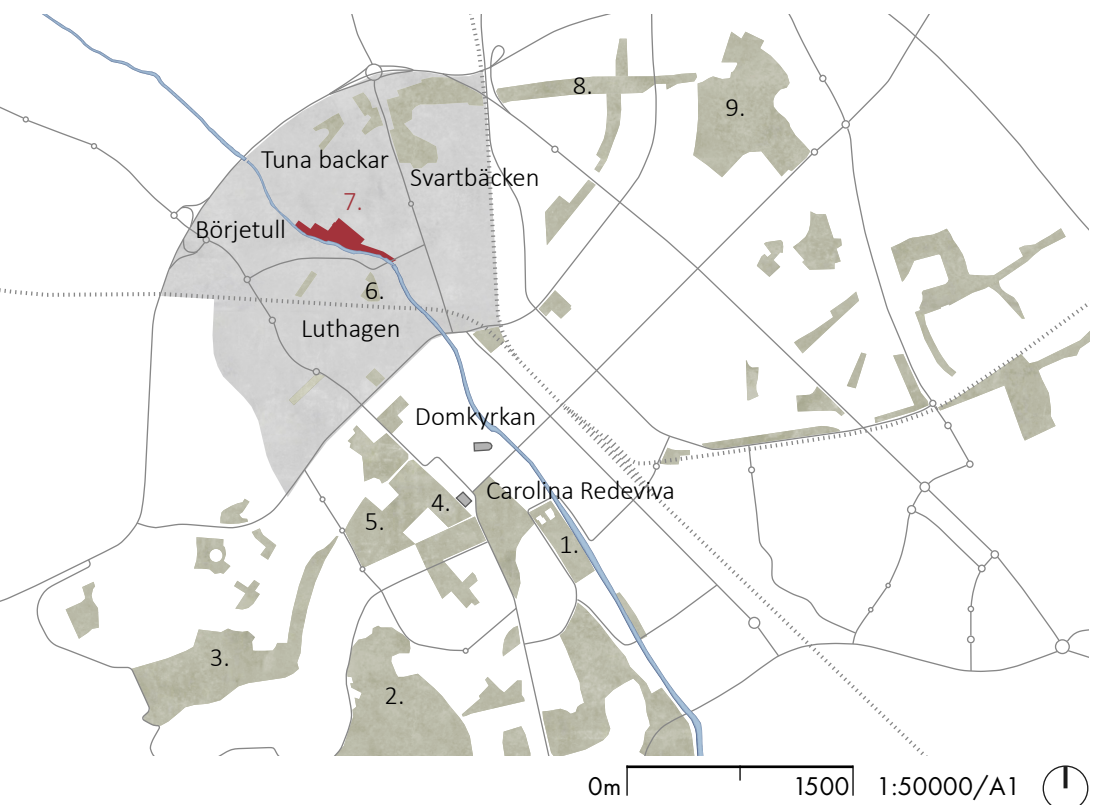
När uppsalabornas närmiljö förtätas riskerar flexibla platser med naturkontakt att försvinna. Därför bör den moderna stadsdelsparken utforska en mindre kultiverad utformning, med betoning på Fyrishovsområdets tillgång till stora, öppna oprogrammerade ytor. I det här strukturförslaget lyfter jag platsens unika närhet till Uppsalas livsnerv, Fyrisån, samt platsens arv från bruksmiljö till camping. I mitt förslag döps parken till Norra strand. Namnet lyfter då parken som en del av ärummet, och ska kunna användas för den fortsatta utvecklingen av det större Fyrishovsområdet. Norra strand beskriver även dess söderläge och funktion som stadens norra ände mot Uppsalaslätten.

I Norra strand vitaliserar aktiviteter varandra och stimulerar till rörelseglädje för alla åldrar och under alla årstider. Aktiva och flexibla gräsytor inspireras av Fyrisåns föränderliga skepnad, dess virvlar, flöden och lugn. Här kan spontanlek, soldyrkare, picknick, motion och träning samspela utan att konkurrera. Ärummet och parken kombineras till en åpark som präglas av nära vattenkontakt, där Fyrisån utgör en förenande axel för parken och den andra sidan av ån. Livet i de öppna lägena utgör blickfång från avskilda och upphöjda umgängesytor under gracil lövskugga. Pil- och alsnåren i åkanten bevaras och förstärks med nya gröna volymer som skapar en rytm mellan parkens rum, likt vågens toppar och dalar, samt skyddar den ekologiska spridningskorridoren och bildar tak ovanför promenadstråk. Samlande tak, samvaroytor och lekmiljöer inspireras av Fyrishovsområdets historia, från campingens röda stugor till spår av det gamla tegelbruket.

Idag präglas platsen av aktivitet med två multisportanläggningar i närheten, Fyrishov och Fyrisfjädern. Anläggningarna attraherar ett stort antal besökare och ger liv till hela området. Där Fyrisfjädern står bedrevs stadens äldsta tegelproduktion mellan år 1570 och 1970. Uppsala gamla tegelbruk var den mest långlivade verksamheten, men spåren från bruksindustrin är idag få. Tegelproduktionen ersattes av Fyrishovs stugby och camping, som Uppsala kommun nu planerar att omlokalisera. Med förslaget Norra strand återtas den centrala platsen med rakt söderläge och ges tillbaka till invånarna. Det idag otillgängliga området öppnas upp och bjuder in hela norra Uppsala till tillåtande grönytor och aktiviteter för stora och små.

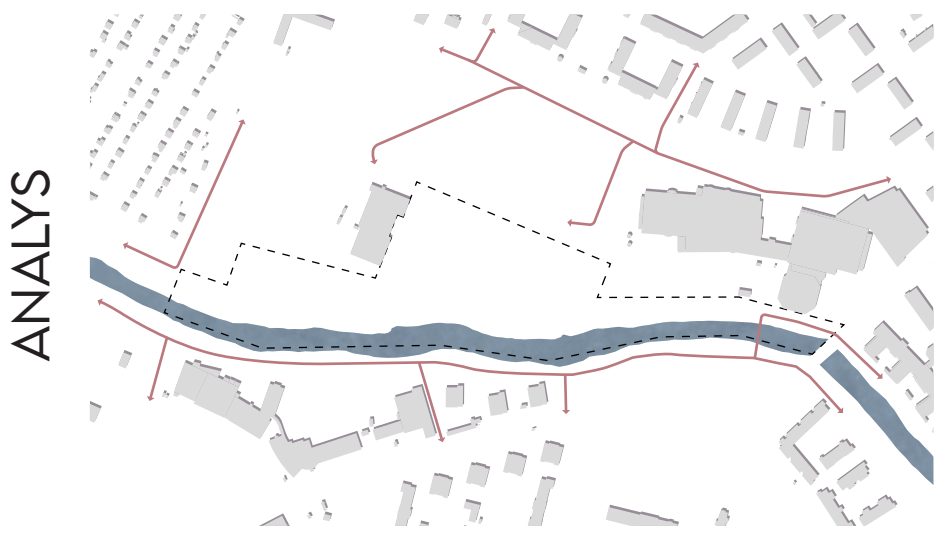

Perspektivet lyfter parkens största kvalitet, de stora flexibla gräsytorerna. Här finns plats för både vila och spontanidrott. Parkens rum binds samman av ett upphöjt asfalterat stråk som kontrasterar mot de naturlika ångarna och det vildvuxna ärummet.

1. Stadsträdgården	6. Seminariparken
2. Stadskogen	7. Norra strand
3. Ekebydalen	8. von Bahriska häcken
4. Engelska parken	9. Gränbyparken
5. Gamla kyrkogården	10. Källparken

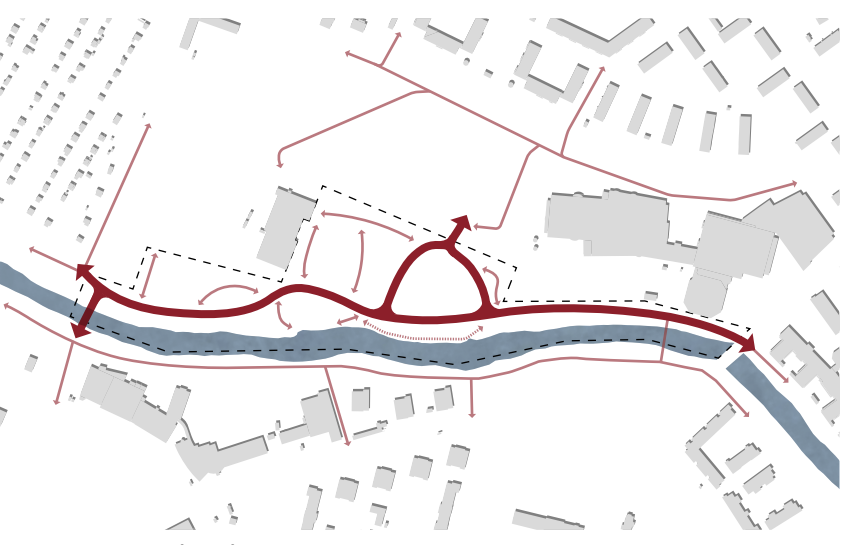
RÖRELSE

Bristen på gång- och cykelstråk inom arbetsområdet begränsar rörligheten genom parken längs med Fyrisån. Det finns stråk som möjliggör rörelse utmed ån i anslutning till arbetsområdet. De här befintliga stråken bidrar till att framhäva Fyrisån som en nod för transport med nära naturkontakt, men de upplevs sakna hierarki och variation i styrning av hastighet.

0m | 100 | 1:8000/A1

VISION

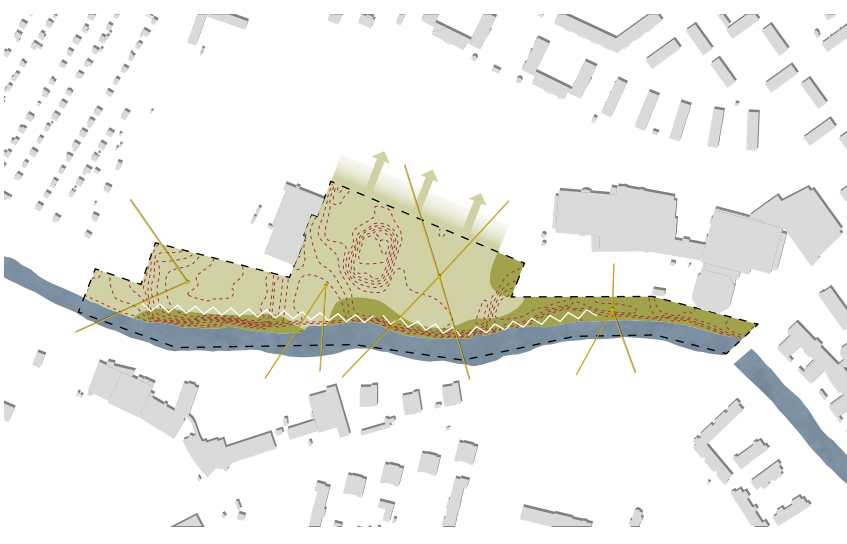

Parken ska koppla an till befintliga stråk i omgivningen men också tillföra nya, som möjliggör snabbare och enklare rörelse genom området, samt stärker den kontakten med ån.

0m | 100 | 1:8000/A1

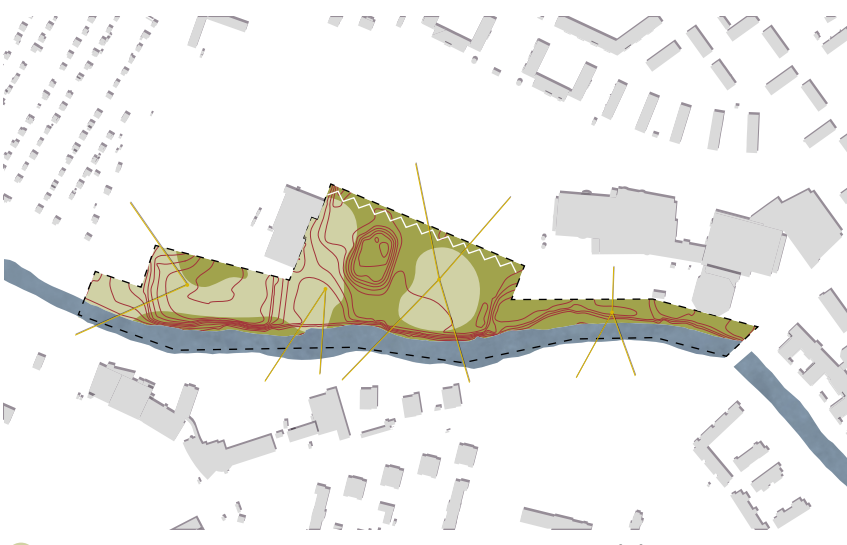
- ➔ Huvudstråk
— Sekundära stråk
— Spänger

TÄTHET OCH SIKTLINJER

De befintliga stora öppna ytorerna är platsens största kvalitet, och bidrar till att göra den överblickbar och i god kontakt med omgivningen. Bristen på grännska gör däremot att området "flyter ut" mot fotbollsplanerna i norr, och har liten variation mellan skyddade och öppna lägen. Platsens böljande höjder har potential att bidra till rumsindelningen, men är just nu outnyttjade och begränsar närmandet till ån.

0m | 100 | 1:8000/A1

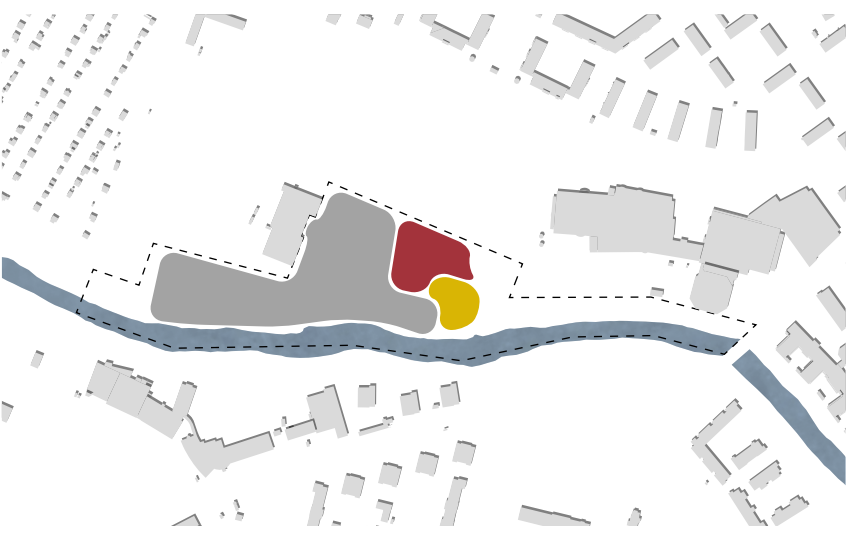

Den befintliga gränsskan bevaras och förstärks för att etablera en tydligare variation i rumstorlek med topografin som medel. Den visuella kontakten med Tuna backar och Börjetull sätts i fokus med en tydligare avgränsning mot norr och en öppning mot ärummet. De öppna ytorerna ramar in och skyddas som flexibla platser för en rad spontana aktiviteter, oavsett om det är vila eller lek.

0m | 100 | 1:8000/A1

- Stora öppna rum
● Mindre avskilda rum
■ Barriär
— Ötydlig gräns
— Siktlinjer
--- Osynliga höjder
— Synliga höjder

FUNKTIONER

Fyrishov stugby och camping gör att platsen upplevs vara i privat ägo och inte inbjudande för besökare. Beachvolleybollplaner och en lekplats ger en känsla av liv, men hindrar spontanaktiviteter att inta de öppna ytorerna. Flexibilitet i all åra, men bristen på skyddade platser begränsar lugn samvaro och evenemang under stora delar av året. Platsen bidrar inte till att rena dagvatten från fosfor från Tuna backar, som i nuläget rinner ut i Fyrisån.

0m | 100 | 1:8000/A1

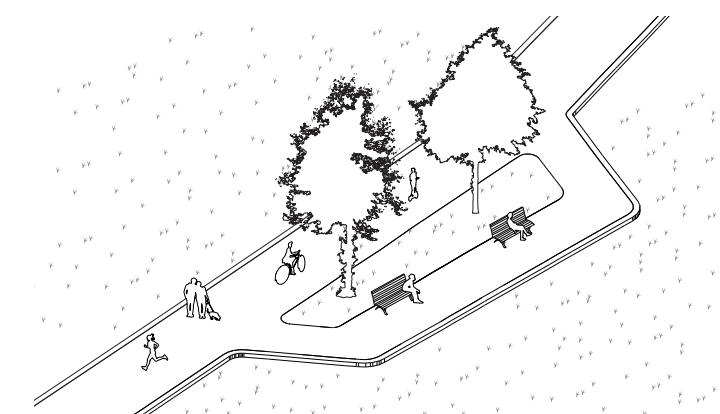

Parken ska vara en offentlig och tillgänglig plats för Uppsalas invånare och därför omlokaliseras Fyrishovs stugby och camping. Beachvolleybollplanerna och lekplatsen flyttas och utvidgas med fler sportaktiviteter och lekvärden för fler grupper. Platsen ska bli en tillgång i stadens klimatanpassning och tillförs därför dammar för dagvattenrening. Parkens identitet och materialval tar avstamp i den lokala kulturhistorien.

0m | 100 | 1:8000/A1

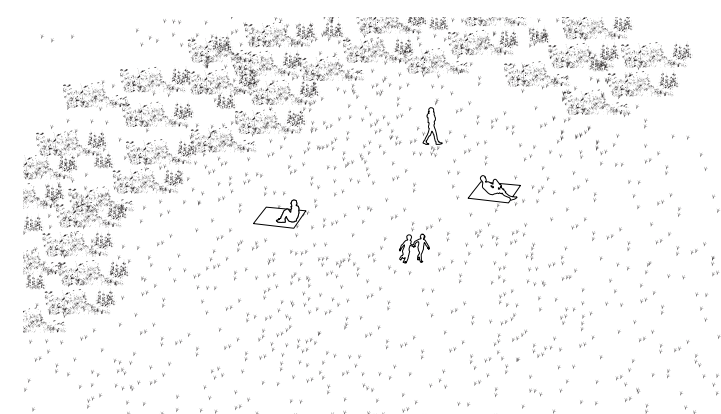
- Fyrishovs stugby och camping
● Lek
● Beachvolleyball
● Fria ytor
● Samvaro
● Vila
● Promenad
● Tak

ILLUSTRATIONSPLAN

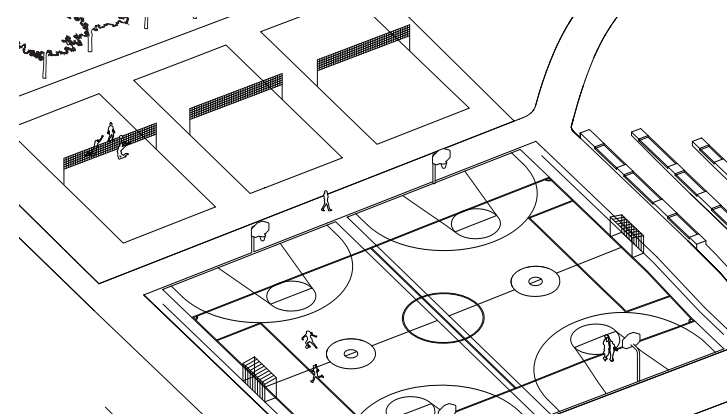
1. Promenaden

Parkens olika rum ordnas som på ett pärlband längs med den upphöjda Promenaden. Här kan cyklister samsas med gående i varierande hastigheter. Promenaden blir parkens pulsåder som kan beskådas på avstånd från parkens andra delar.

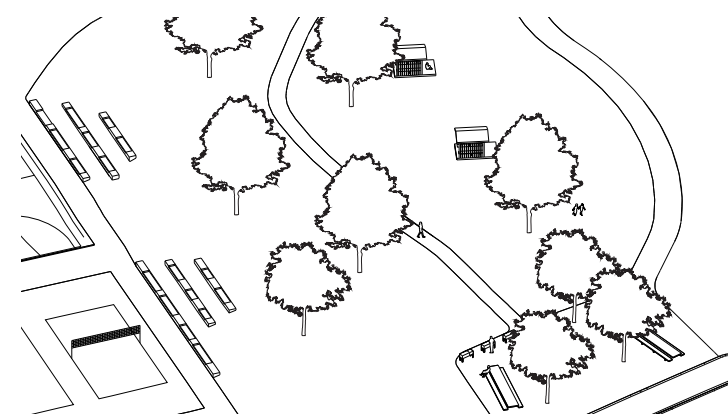
2. Fria yton

Parkens två stora öppna ytor, Pelousen och Gläntan, blir mötesplatser för alla. Pelousen kommer att vara parkens mest solbelysta, flexibla och centrala plats, och ett blickfång för omgivningen. Här finns också två dammar som renar dagvattnen från Tuna backar. Gläntan blir en skålförmad öppen yta med avgränsande träd, och sittmöblering skapar förutsättningar för lugn samvaro.

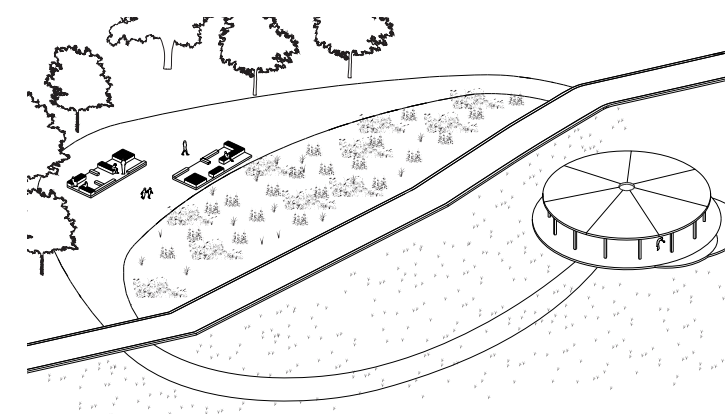
3. Sportplanerna

De befintliga beachvolleybollplanerna flyttas hit och får tillskott av en ny kombinerad basket- och fotbollsplan som möjliggör ytterligare sportaktiviteter. Sportplanerna blir parkens funktionella aktivitetscentrum för alla åldrar, och förlänger sportaktiviteterna från Fyrisfjädersn ut i parken.

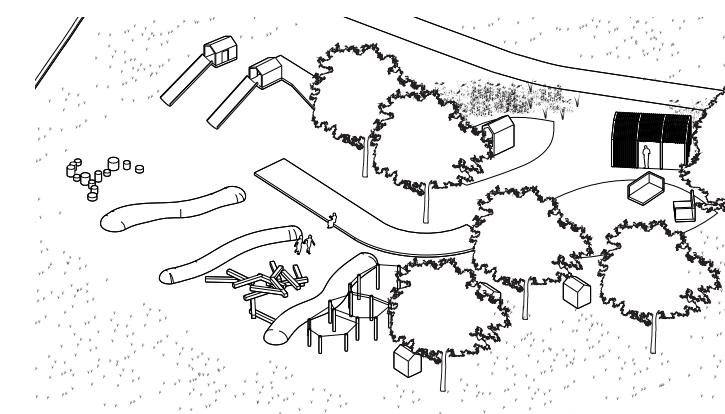
4. Kullen

Bland de öppna ytorna träder Kullen fram i höjddes som en ny avskild plats med utsikt mot parkens alla delar, och centrala Uppsala som reser sig i söder. Nya lönnar på Kullen balanserar Fyrisfjäders höjd. Slänterna ansluter mjukt till omgivningen genom vindskydd, sittgradänger mot Sportplanerna och en samvaroyta med långbord och grillplatser i kvällssolen.

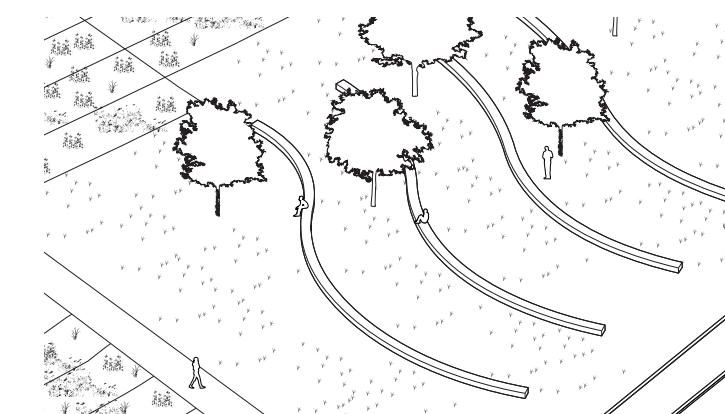
5. Tegelhöjden

Platsens historia från Uppsala gamla tegelbruk framträder på Tegelhöjden. En flexibel dansbana för evenemang inspireras av brukets enkla träbyggnader och syns på håll. I närheten ligger hörnan, skyddad av lönnar och björkar, parkens mest avskilda rum för stora och små grupper. Vildväxande perennplanteringar ger känslan av att sittplatserna, upphöjda tegeltravar, tar över bruksmiljön.

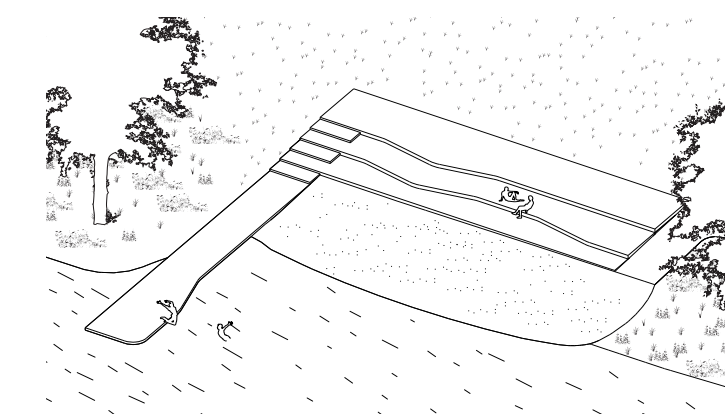
6. Det lilla årummet

Utliftsleksparken, Det lilla ärummet, består av de två delarna Stugbyn och Än, och inspireras av Fryshovs stugby och camping och kontakten med Frylsån. Perennplanteringar ramar in Stugbyn som fokuserar på sand- och gunglek för mindre barn, med en pergola inspirerad av campingstugorna. Än riktar mot lek som övar motorik för större barn, med Frylsåns strömmar i blå cement, klätterstocker som liknar drivved, klätternät härmar fisknät och en eka är på väg uppströms.

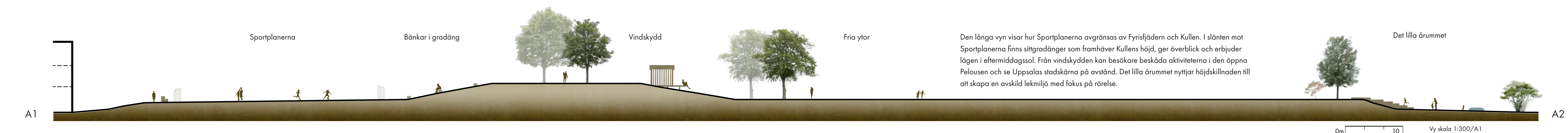
7. Övergången

Parken möter omgivningen i en varsam övergång, inte en skarp entré, under lövskugga i nära kontakt med Fyrisåns vildvuxna sidor. Övergången möter Tunakolonin och Svartbäcken, och låter besökaren närma sig parkens mitt i en småskalig och skyddad rörelse.

8. Åslingan

Den unika närheten till Fyrisån sätts i fokus med bryggor och spänger som sträcker sig ut i det branta och snåriga årumslet. Den tidigare barriären mellan parken och Börtjället blir en förenande axel med hjälp av bryggorna som efterliknar Fyrisåns strömmar. Parkens gräns förlängs till att bli en del av årumslet.

Axonometrin visar hur parken ansluter till sin omgivning och de öppna extensiva parkeringsytorna ovanför. Vid sen höst öppnas årummet upp och den visuella kontakten stärks över ån.

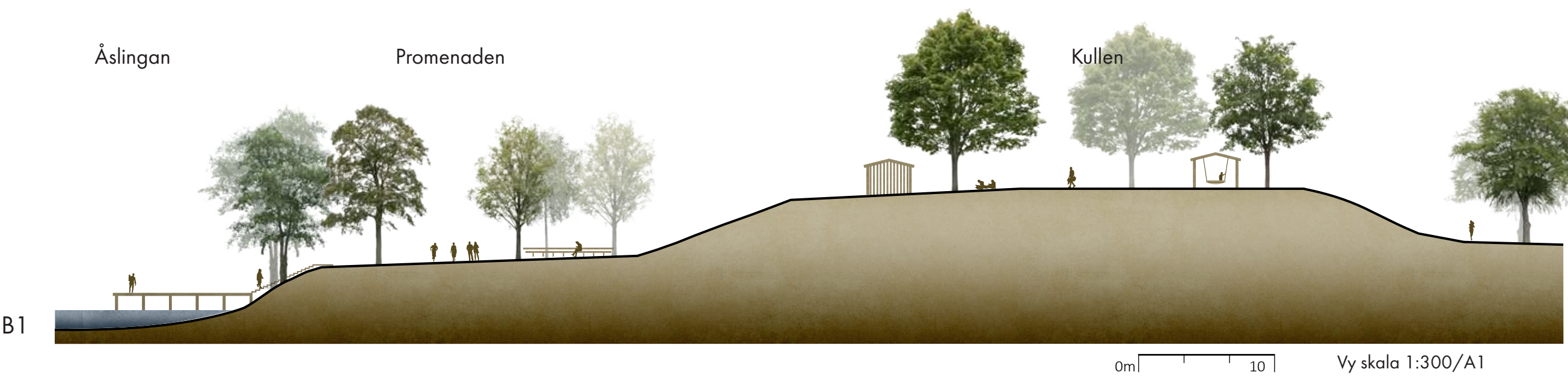
RÖRELSE

Rörelsen genom parken karaktäriseras av förflyttning i övergångarna mellan de olika rummen, med målet att inte begränsa aktiviteterna eller flödet dem mellan. Längs med stråken kan besökare strosa under gracil lövskugga och blicka ut mot livet i parken. Vid Gläntan går Promenaden i en båge för att skydda den sömlösa rörelsen mellan den öppna ytan och bryggan ut i Fyrisån. På liknande sätt leds besökare runt Pelousen i skydd av vajande ängsmark. Stråken blir platser för avkopplande promenader, där besökare rör sig mellan skyddade och öppna lägen, och nya vyer öppnar upp sig längs vägen. Grusgångarna ligger i undängömda lägen, medan Promenaden tar plats. På det upphöjda stråket blir cyklande morgonpendlare och föräldrar med barnvagn, så väl som joggare och lekande barn, fokuspunkter för omgivningen. Asfaltsbeläggningen och den strikta formen skiljer Promenaden

från övriga stråk genom att möjliggöra en snabbare rörelse genom parken. Utformningen kontrasterar mot parkens ängsvegetation, flexibla gräsytor och böljande topografi. Planteringar integreras i Promenaden för att skapa anhalter längs med vägen, där besökare kan ta in omgivningen och minska upplevelsen av att Promenaden endast är ämnad för genomfart. Nätverket av stråk leder besökare mellan stadsdelarna och följer åns flöde längs med parken.

AKTIVITETER

I Norra strand finns aktiviteter för alla. Parken har en tydlig riktning mot att stärka sociala värden, genom att värna om flödet mellan olika aktiviteter, inte skilja dem åt. Flexibla öppna ytor för spontanidrott eller vila, varvas med programmerade sportytor, avskilda lägen för lugn samvaro och mångfasetterade lekmiljöer. Parken skapar förutsättningar för utomhusvistelse under hela dagen. Dagen kan börja med att njuta av morgonsolen från vindskydden och dansbanan, följt av picknick i Pelousen. De sportintresserad går till Sportplanerna, och de små utforskar Det lilla årummets mångfald av lekvärden. När det är färdiglekt finns badplatser för ett svalkande dopp i Fyrisån, eller Gläntans breda bänkar för en avkopplande tupplur. Under eftermiddagen skapar långborden och grillplatserna vid Kullens fot en samlingsplats. På kvällen arrangeras en spelning på dansbanan, med utsikt mot Uppsalas stadskärna.

B2

I vyn syns parkens böljande höjder, från Kullens topp ner till Åslingans spänger. Mellan platserna uppstår ett mellanrum, en knutpunkt för stråken på platsen. Här finns långbord för större sällskap och grillplatser till kvällen. På kullen drar de nya lönnarna till sig blickar genom sina färger. I mellanrummet ger vitplur en skir skugga och förlänger årummets vegetation. I rörelsen mellan Pelousen och Gläntan går också den upphöjda promenaden. Härifrån kan besökare antingen vika av till mellanrummet, eller gå ner till Åslingans avskilda spänger.

På kvällen lyser dansbanan upp. Det är dags för en repetition och det drar till sig besökare som passar förbi. Dansbana har skydd i ryggen av de befintliga asparna.

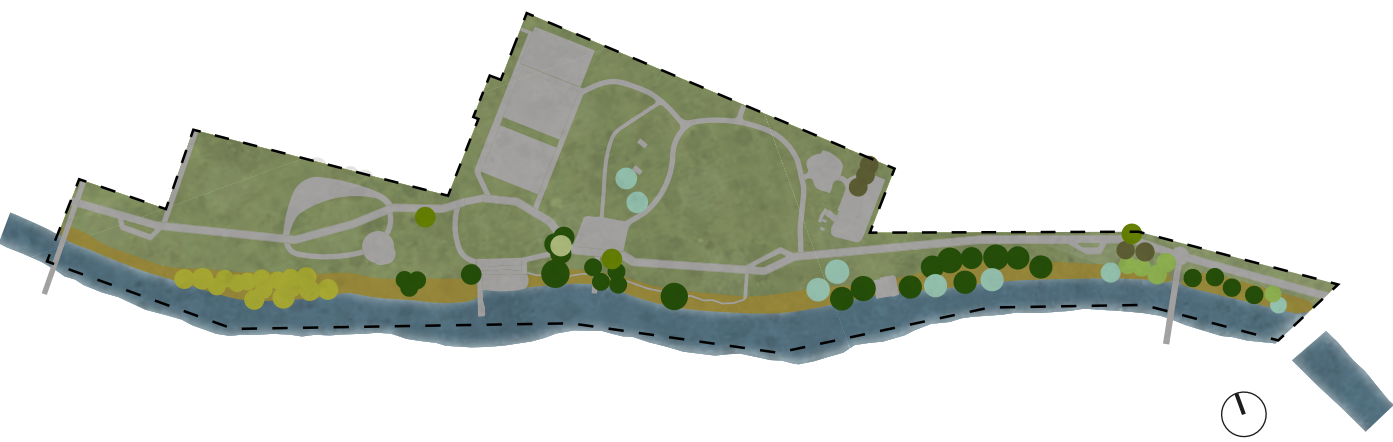
På vintern drar de böljande höjderna till sig lekande barn. Mellanrummet vid Kullens fot har utomhusgrillar och långbord i sen eftermiddagsöl.

Besökare kan söka skydd i hörnan, med lönnar bakom sig och vilda perennplanteringar som skapar avstånd till Promenaden. Tegelstaplarna hämtar inspiration från det gamla tegelbruket och skapar förutsättningar för både små och stora grupper att vistas i hörnan.

BEVARAD VEGETATION

Alla platsens nuvarande gröna volymer sparas. Al, pil och asp ramar in vyerna mot andra sidan ån, och skapar en varierande kontakt med Fyrisån i rörelsen genom parken. De höga träden framhäver årummet som områdets förenande axel, även när ån inte syns från längre håll.

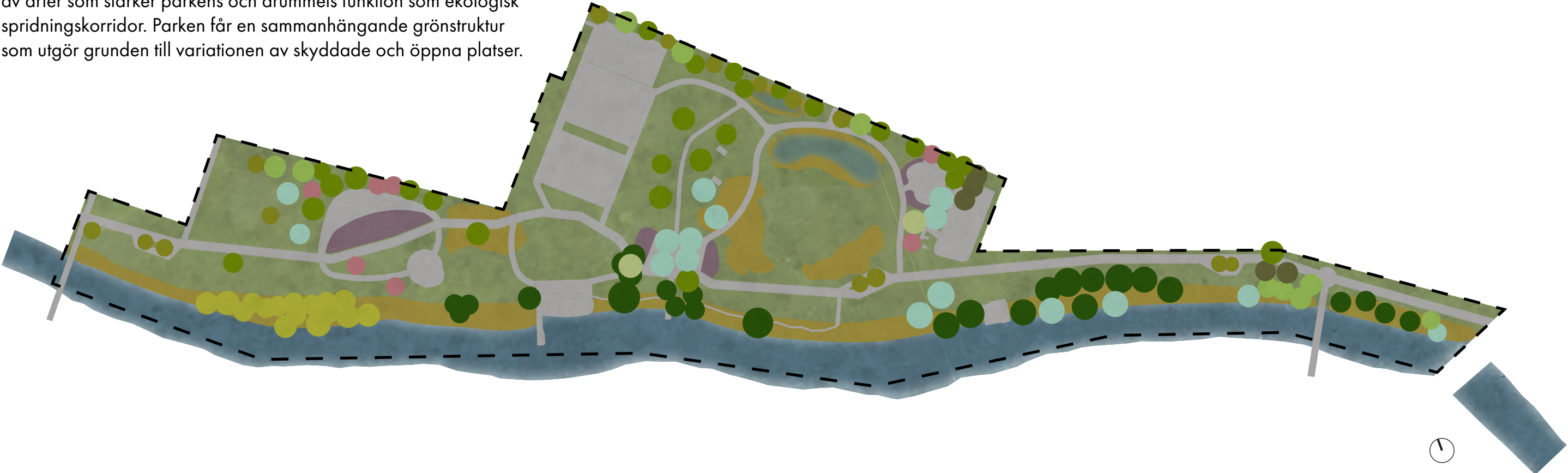
TILLFÖRD VEGETATION

Ny grönska tillförs i olika skikt som kompletterar platsens befintliga karaktär som åpark. Perennplanteringar ramar in vistelseytor och ger känslan av ett påkostat inslag i grönstrukturen. I den norra änden framhävs parkens läge i landskapet av en ridå av lönn, björk och lind som avgränsar området.

NORRA STRAND

Kombinationen av bevarad och tillförd grönska skapar en större spridning av arter som stärker parkens och årummets funktion som ekologisk spridningskorridor. Parken får en sammanhängande grönstruktur som utgör grunden till variationen av skyddade och öppna platser.

- Klibbal

Knäckepl

Asp

Alnus glutinosa

Salix fragilis

Populus tremula

Hägg

Skogslönn

Gräs

Prunus padus

Acer platanoides
- Oxel

Vårbjörk

Vild äng
- Sorbus intermedia

Betula pendula
- Fågelbär

Skogslind

Perennplanteringar
- Prunus avium

Tilia cordata

GRÖNSKA

Vegetation används för att förhöja platsens befintliga karaktärer, och ge en mångfald av upplevelser. Träden skapar skyddande kantzoner som binder samman parkens delar. Alla de befintliga träden bevaras, och fungerar som utgångspunkt för den växtlighet som tillförs och rummen som skapas. Pil- och alridån ger en upplevelse av att befinna sig mitt i årummet. Nya träd i närheten av ån tonar ner parkens tvära slut vid åkanten, och bildar en mjukare övergång mellan parkens öppna ytor och vattnet. Ängsvegetationen inspireras av de vildväxande åkanterna. Vajande ängar skapar avstånd mellan stråken och samvaroytorna, och ger en känsla av större vidder. Ängarna är dynamiska tillskott som gör att den rumsliga upplevelsen av de öppna ytorna förändras, när ängen reser sig om sommaren och lägger sig till vintern. Runt om mötesplatserna, Det lilla årummet, Tegelhöjden och nedanför Kullen, tillkommer perennrabatter. Planteringarna skapar målpunkter i rörelsen genom parken, och tydliggör platser att stanna till vid för att ta in vyerna.

ÅKONTAKT

Årummet öppnas upp med strategiskt placerade bryggor, badplatser och spänger som förlänger parkens gräns mot vattnet. Här finns möjligheter att uppleva Fyrisån genom både aktiva och avskilda ytor. De branta åsidorna har tidigare utgjort en barriär för åkontakten, men blir nu platser för avkoppling, soldyrkan, liv och rörelse. I en öppning i den täta vegetationen placeras en bred brygga i gradängar. Här kan besökare träda ner i årummet under alarnas skira skugga, och blicka ut mot det flödande vattnat och Börjetull på andra sidan. Spängerna gör det möjligt att följa vattnet, istället för att möta det tvärt vid bryggkanten. Spängerna ger också besökare en intim upplevelse av al- och pilsnären och leder till ytterligare en bryggmiljö. Här skapas den första badstranden i centrala Uppsala. Bryggmiljön består av lättillgängliga och flexibla sittgradängar, och en brygga som leder badgäster rakt ut i ån. Stranden framhäver det raka söderläget och ramas in av höga alar på vardera sidan. Ett naturligt flöde skapas mellan de aktiva Sportplanerna, Gläntans vilsamma öppna ytor, och strandens möte med vattnet.

Vyn visar flödet från Övergångens gradängar, genom Hörnan och ner för backen till Gläntan och Åslingan. På Tegelhöjden finns både avskilda och offentliga platser för umgänge.

